

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտերձագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

վատմենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

9/7

Փ Ե Թ Ա Կ

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ

Ա. ԳԻՐԻՔ

Պատրաստեց

Յ. Գ. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Գաստիարակ - Ուսուցիչ
Նախկին Հիմնադիր - Տնօրէն
Նիկողոսեան վարժարանի
Կ. Պոլիս

1929

Կոչնակ Տպարան

ՆՆԻ ԵՈՐՔ

491.99.26
G-70

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

Փ Ե Թ Ա Կ

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ

Ա. ԳԻՐԻ

Պատրաստեց

Յ. Գ. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Գատիարակ - Ուտուցիչ
Նախկին Հիմնադիր - Տնօրէն
Նիկողոսեան վարժարանի
Կ. Պոլիս

1929

Կոչմակ Տպարան
ՆԻՒ ԵՈՐԻ

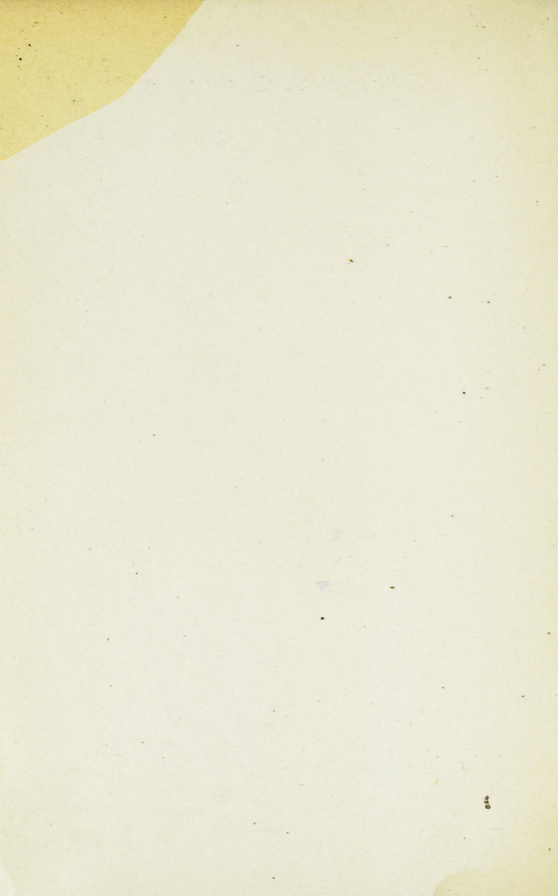
1757 1286

1985

720

A II 79408

ՀԱՅ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԵՐԵՎԱՆ
ԿՈՇԻԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ՄԵՆՏՐԱԿԱՆ

Ձ Օ Ն

Կը ճօնեմ գրքոյկս

Միքեղեայ Լօրս

ԳԷՈՐԳ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ

Գորովագուր Մօրս

ՄԱՐԻԱՄ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ

և

Ազնի Քրոջս և Եղբայրներուս

Փեփրոնի, ՄԻՀՐԴԱՏԻ և ՊԵՏՐՈՍԻ

անմոռանալի յիշատակին :

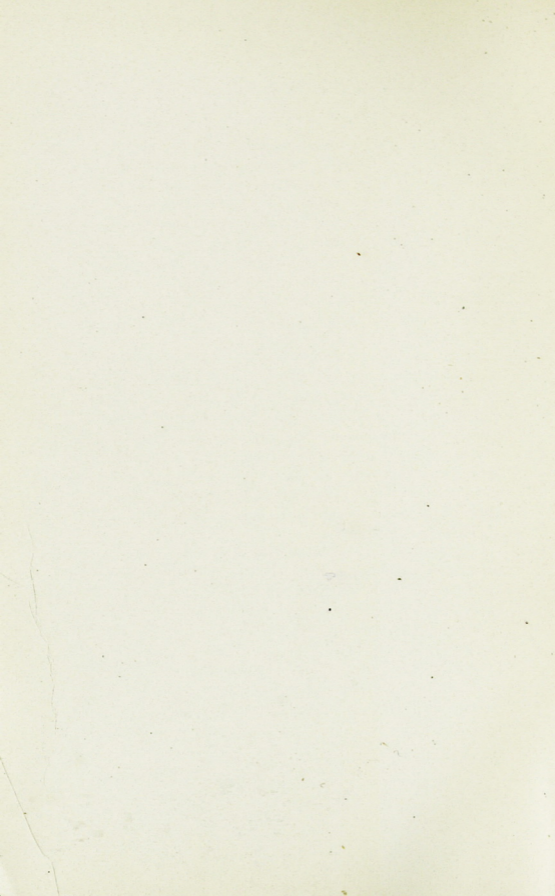
Յ . Գ . Ն .

Նկատելով որ գաղթավայրերու մէջ ապրող նոր սերունդին մէջ Հայերէն լեզուի ուսումը տարածելու նոր ջանքեր ի գործ կը դրուին եւ այս առթիւ նոր դասագրքերու պէտքը զգալի է, պատրաստեցի այս առաջին դասագիրքը հայերէն լեզուի ընթերցանութեան առաջին վարժութիւնները աւարտող ուսանողներու համար: Ուշադիր եղած եմ կարելի եղածին չափ պարզարանել, դիւրահասկնալի ընել դասագրքիս լեզուն, նկատելով որ, մասնաւորաբար գաղթավայրերու նորահաս, նորածիլ սերունդը գուրկ է մայրենի լեզուի բաւականաչափ բառամբերքէ մը:

Արդարեւ ո՛րքան դիւրահասկնալի ըլլայ դասագրքի մը լեզուն եւ դասին նիւթերը հետաքրքրական, նոյնքան ընթերցանութիւնը ախորժելի եւ հանելի կը գտնէ ուսանողը եւ ինքնաբերաբար կարդալու փափաք կ'ստանայ, ընթերցասէր կ'ըլլայ եւ աստիճանաբար կարդացուած նիւթերուն տուած ծանօթութիւնները իւրացնելով, կը մշակէ իր լեզուն եւ իր ուսումը, կը զարգանայ եւ կը դաստիարակուի միեւնոյն ատեն: Ընտրած եմ այս դասագրքիս համար հրահանգիչ — բարոյացուցիչ նոր նիւթեր:

Կը յուսամ որ վարժարաններու յարգելի Տնօրէնները եւ ուսուցիչները նպատակայարմար եւ գործածութեան արժանի պիտի գտնեն իմ այս պատրաստութիւնս: Սիրով պիտի ընդունուին ձեռնհաս անձերու եւ յարգելի պաշտօնակիցներու կողմէ ամէն բելադրութիւն եւ դիտողութիւններ:

Ձեռնարկած եմ երկրորդ դասագրքի մը եւս պատրաստութեան, գրական եւ գիտական սլարունակութեամբ, չափահաս ուսանողներու համար:

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԱՂՈՅՔ

ԲԱՆ Ե. ՉԱՅՆԻ ԿՈՄՍԻՒՏԱՍ ՎՐԴԻՐ
(15 ՅՈՒԼԻՍ, 1915, Կ.ՊՈԼԻՍ)

Չափադր.

Չայր - Տեր, տո՛ւր Տե՛զ, Կո՛ւր, Բո շը - շո՛րհ,
 Լ՛ի ու Լ՛ի - ս - ի՛ն օր: Չայր Տեր,
 Կե՛տնք քո՛ւր Տեր Բայ - ռի - Կին. Կե՛տնք քո՛ւր Տեր
 Բայ ռի - Կին: Չայր Տեր., Տե՛զ Կա - հի.
 Բո Ա - զով. Տե՛զ օրհնէ - Արիք յաշով:
 Չայր Տեր, Չայր Տեր, Դու, Կա հա - Կան մեր:

Անտիպեթո՞ գրուած Պոլսոյ Լիկոզուեան
վարժարանի սըպկերտներուն համար:

Մ Ա Յ Ր Ը

Գիտէ՞ք թէ ի՛նչ է մայր մը ունենալը: Սորհեցէք որ դուք եղած էք պղտիկ տղայ մը, տկար, մերկ, անօթի:

Կին մը կը կենար ձեր քով. ան կը քալէր երբ դուք կը քալէիք, կը կենար՝ երբ դուք կը կենայիք, կը ժպտէր՝ երբ դուք կու լայիք: Այս կինը ձեզի խօսիլ եւ յետոյ կարդալ սովորեցուց: Ան տաքցուց ձեր մասները իր ձեռքերուն մէջ եւ ձեր մարմինը իր կուրծքին վրայ: Այս կինը տուաւ ձեզի իր կաթը՝ երբ պղտիկ էիք: Ան իր կեանքն ալ պիտի տայ ձեզի:

Այս ա՛յն կինն է, որուն դուք կ'ըսէք. «Մա՛յր»,
 ևւ ան ձեզի կը պատասխանէ ըսելով. «Տղա՛ս»:

3

Հ Ա Մ Բ Ո Յ Ր Ն Ե Ր Ս

Երեք համբոյր ունիմ տալիք
 Անուշ համով երեք պաչիկ
 Էն խոշորն է իմ մեծ եղբոր,
 Էն ուժովը իմ բարի հօր,
 Բայց է՛ն երկարը, գիտէ՞ք որի...
 Ա՛ն Մայրիկի՛ն կը վիճակի:

4

Պ Ջ Տ Ի Կ Ե Ղ Բ Ա Յ Ր Ը

Որքա՛ն պղտիկ է, պղտիկ եզրայրը: Անոր քով
 դուն շատ մեծ կ'երեւաս: Գիտե՞ս թէ ի՛նչ պէտք է
 ընէ մեծը պղտիկ եզրոր համար:

Եթէ պղտիկ եզրայրը կ'ուզէ քնանալ, ձայն, աղ-
 մուկ հանելու չէ:

Եթէ կ'ուզէ խաղալ պղտիկ եզրայրը, դո՛ւն, մե՛ծ
 եզրայր, անոր փափաքը կատարէ՛ ևւ խաղա՛ անոր հետ
 իր սիրած խաղով:

Եթէ ի՛յնայ՝ զինքը գետնէն վեր հանէ՛, դգուէ՛,
 փայլաչէ՛ զինքը ևւ մեղմացո՛ւր անոր ցաւը: Եթէ
 խնդայ պղտիկ եզրայրը, անոր հետ խնդա՛ ուրախ
 գուարթ:

Այսպէս կ'ընէր քու մայրդ քեզի համար. հիմա
դո՛ւն բռնէ անոր տեղը:

5

Մ Ա Յ Ր Ի Կ Ը

Երբ դիչերները քընանամ
Ո՞վ կը հսկէ վըրաս արթուն.
Ո՞վ կը ժպտի երբ կ'արթննամ:
Ո՛հ, Մայրի՛կ, դո՛ւն ես, դուն:

Ո՞վ իմ վրաս կու տայ հոգի,
Եւ ամէն վիշտ ու նեղութիւն
Ինծի համար ո՞վ կը տանի:
Ո՛հ, Մայրի՛կ, դո՛ւն ես, դո՛ւն:

Բայց ծերութեան երբ դան օրեր,
Ո՞վ է ան որ կը պատէ քեզ
Խնամ քներով տաք անձնըւէր:
Ո՛հ, Մայրի՛կ, ե՛ս եմ, ե՛ս:

Յ. Գ.

ԱՌԱԽՕՏ ԵՒ ԳԻՇԵՐ

Որչա՛փ պայծառ է օղը: Արեւը ելած է: Թռչուններն ալ ելած են. կը լսե՛ս անոնց երգը: Մեղուները կ'աշխատին: Անոնք շատ կանուխ ելած են աշխատելու: Երթանք դիտենք գիրենք փեթակին մօտ: Քեզի եւ ինձի համար ալ լաւ է որ ելնենք արեւին, թռչուններուն եւ մեղուներուն հետ:

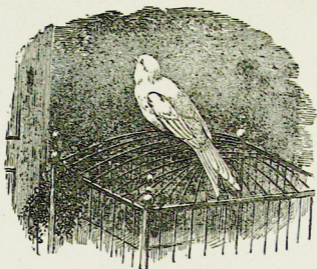
Շնորհակալ եղիր Աստուծոյ որ քեզ պահպանեց ամբողջ գիշերուան մէջ:

Խնդրէ՛ իրմէ որ օրհնէ քեզ եւ ողջ առողջ պահէ օրն ի բուն:

Տե՛ս, հիմա արեւը մայրը մտած է: Նայէ՛, որչա՛փ կարմիր է երկինքը՝ արեւին մտած կողմը: Շուտով մութ պիտի ըլլայ: Թռչունները կը հանգչին ծառերուն վրայ: Անոնք կը ծածկեն իրենց գլուխը իրենց թեւերուն տակ:

Քեզի համար ալ ժամանակ է «Գիշեր բարի» ըսելու եւ երթալ պառկելու:

Բայց պառկելէ առաջ աղօթք ըրէ Աստուծոյ եւ շնորհակալ եղիր Անոր իր սիրոյն եւ խնամքին համար: Խնդրէ՛ իրմէ որ պահպանէ եւ անվնաս պահէ քեզ գիշերուան մէջ:

Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն Թ Ռ Չ Ո Ւ Ն Ը

Աննիկ թռչուն մը ունէր, զոր կը պահէր վանդակի մը մէջ: Թռչունը ընտանի էր եւ կու գար կեր առնելու անոր ձեռքէն:

Աննիկ երբեմն վանդակէն դուրս կը հանէր թռչունը, որ կու գար կը նստէր վանդակին դազաթին վրայ կամ կը թռչտէր սենեակին բոլորտիքը:

Աննիկ շատ կը սիրէր իր թռչունը եւ չէր ուզեր որ իրմէ գատ ուրիշ մէկը կերակրէ դայն: Օր մը իր հօրաքոյրը տուի մը նոր խաղալիք զրկեց իրեն: Աննիկ շատ ուրախ եղաւ եւ բոլոր օրը անոնց հետ խաղաց: Այդ օր չի կերակրեց իր թռչունը:

Երկրորդ օրը բարեկամուհի մը եկաւ Աննիկը տեսնելու եւ այդ օրն ալ թռչունը կեր չ'ստացաւ:

Աննիկ եւ իր ընկերուհին ամբողջ օրը խաղալիքներուն հետ խաղացին:

Երրորդ օրը Աննիկ չ'գրաղեցաւ խաղալիքներով եւ

զնաց իր թռչունին քով: Դէպի վանդակը վազեց անոր
կեր տալու: Բայց խեղճ թռչունը ստացած չը-
լալով՝ անօթութենէն մեռած էր վանդակին մէջ:
Արդեօք որչա՛փ ցաւ դրացած եւ տանջուած էր:

Տղա՛ք եւ աղջիկներ, մի՛տք պահեցէք այս տխուր
պատմութիւնը եւ հո՛գ տարէք ձեր սիրական անասնիկ-
ներուն:

ՄԱՐԻԱՄԻՆ ԳԱՌՆՈՒԿԸ

Մարիամ ունէր գառնուկ մը, որուն բուրդը ձիւնի
պէս ճերմակ էր: Ուր որ Մարիամ երթար, իր գառ-
նուկն ալ հետը կ'երթար:

Գառնուկը օր մը Մարիամին ետեւէն քալելով
դպրոց գնաց: Տղաքը երբ գառնուկը տեսան դպրոցին
մէջ, շատ խնդացին եւ զուարճացան: Ասիկա

կանոնին հակառակ էր: Ուստի ուսուցիչը գառնուկը դուրս հանեց: Բայց անիկա կեցաւ դուրսը, խոտերուն վրայ եւ սպասեց Մարիամին: Երբ Մարիամ երեւցաւ, վազեց զնաց անոր քով եւ գլուխը դրաւ անոր թեւերուն վրայ: Ինչո՞ւ գառնուկը այդչափ կը սիրէ Մարիամը, հարցուցին տղաք: Ո՛հ, ըսաւ ուսուցիչը, որովհետեւ Մարիամ շատ կը սիրէ իր գառնուկը:

9

Ա Ն Ձ Ր Ե Ի Ը

Անձրեւը ամպերէն կուգայ: Տե՛ս, սեւ ամպեր կան երկինքին վրայ: Որչա՛փ արագ կը շարժին անոնք: Անոնք ծածկած են արեւը, ճիշդ ինչպէս որ դուն կը ծածկես քու երեսդ, երբ բան մը դնես անոր վրայ:

Գիշերուան պէս մութ է: Հիմա պիտի անձրեւէ: Անձրեւը սկսաւ: Ո՛րչափ խոշոր են կաթիլները: Բազերը ուրախ են, բայց թռչունները ուրախ չեն եւ կ'երթան կը պահուըտին, ծառերուն տակ:

Հիմա անձրեւը դադրեցաւ: Նորէն արեւը կը փայլի եւ պզտիկ թռչունները կը սկսին նորէն երգել:

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն

Գարունը եկաւ. ամէն բան կ'արթննայ իր ձմեռուան բունէն:

Գաշտերը կը ծածկուին կանանչ խոտերով եւ ծաղիկներով:

Թռչունները կ'երգեն ծառերուն մէջ եւ կը սկսին պարտասակ իրենց բոյնը ամառուան համար:

Մարդիկ կը սկսին հերկել գաշտերը եւ սերմ ցանել անոնց մէջ: Պարտիպանն ալ կը փորէ հողը եւ հունտեր կը ցանէ:

Հիմա օդը աւելի տաք է եւ ամէն բան լեցուն է կեանքով եւ ուրախութեամբ:

Եւստով գարնան անձրեւները պիտի տեղան, ջրելու հողը եւ սերմերը աճեցնելու համար: Անձրեւը եւ արեւը կ'աճեցնեն ցորենը: Մտերն ալ տերեւներով եւ ծաղիկներով կը ծածկուին եւ յետոյ պտուղ կուտան:

ԵՐԿԱԹԱԳՈՐԾԻՆ ԽԱՆՈՒԹԸ

Երթանք երկաթագործին խանութը : Ի՞նչ կ'ընէ ան :
Ան ունի դարբնոց մը . կը փշէ կրակը խոշոր փքոցով ,
երկաթը տաքցնելու համար :

Յետոյ տաքցած երկաթը ունելիով դուրս կը հանէ ,
կը դնէ սալին վրայ եւ կը ծեծէ գայն մուրճով :
Կայծերը ասդին անդին կը ցատկեն :

Ի՞նչ կը շինէ երկաթագործը : Ան կը շինէ գամ ,
ձիու պայտ եւ շատ մը ուրիշ բաներ :

Երկաթը շատ օգտակար մետաղ մըն է :

Անով կը շինուին արօրներ , անիւներ , մեքենաներ
եւ ամէն տեսակ բաներ :

Ի՞նչ կընայինք ընել եթէ երկաթ չ'ունենայինք :

Պողպատը երկաթէն կը շինուի . պողպատը շատ
կարծր եւ փայլուն կ'ըլլայ : Դանակներ եւ մկրատներ
պողպատէ կը շինուին :

Ծ Ի Ծ Ե Ռ Ն Ա Կ Ի Ն

Մարտն անցաւ , հասաւ Ապրիլ գեղեցիկ ,
Հեռու աշխարհքէ եկաւ ծիծեռնիկ .

Դուն բարո՛վ եկար , գարնա՛ն կարապետ .

Կըռունկը թըռաւ , գընաց վերեւէն ,

Սոխակն ալ փախաւ մեր պարտէզներէն .

Մէկ դո՛ւն մնացիր ճնճղուկներու հետ ,

Սիրո՛ւն ծիծեռնիկ , գա՛րնան կարապետ :

Պատուհանիս մօտ շինէ՛ քու բոյնը ,

Անոյշ ճուռոցով երգէ՛ գարուն .

Չու ածէ , հանէ գեղեցիկ ձաղեր .

Եւ կեցիր մեր մօտ մինչեւ Սեպտեմբեր :

ՔԱՄԱՌ ՔԱԹԻՊԱ

A-7
79408

19821
19857

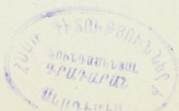
Ա Մ Ա Ռ

Հիմա ամառ է : Օրերը երկար են : Ծառերը լեցուն են տերևներիով և սպառակցները ծաղիկներով :

Սոս հնձուցները կ'աշխատին դաշտերուն մէջ : Հրնձուցները խտար կը կտրեն սուր մանդաղներով կամ հնձուղ մեքենաներով : Կիներ և աղջիկներ կտրուած խտար դաշտին մէջ ասղին անղին կը նետեն , սրպէտղի հոյր և արևը չարցնեն դայն :

Երբ խտար չարնայ , գայն իրարու վրայ կը դիգեն , խտաի գէգեր կը բարձրացնեն :

Սոտը , չարնայէն ետքը , կը գործածուի սնուցանելու համար ձիերը և կովերը ձմեռուան մէջ , երբ այլևս դաշտերու մէջ անոնց համար ուտելու թարմ

19821
19857

խոտ չի գտնուիր: Որչա՛րի կը սիրեն մարդիկ ամառը ծառերուն շուքին տակ հանգչիլ եւ դովանալ, եւ տղայք խաղալ անոր տաք եւ պայծառ արեւին տակ:

Բ Ա Ր Ի Պ Ջ Տ Ի Կ Ա Ղ Ջ Ի Կ Մ Ը

Սաստիկ հով կը փչէր, երբ երկու տղաք դպրոց կ'երթային: Ճամբան հանդիպեցան ծերունիի մը, որ դժուարութեամբ կը քալէր:

Երբ ծերունիին քովէն կ'անցնէին, տեսան որ հովը փչեց եւ վար ձգեց անոր գլխարկը:

Ծերունին անկարող էր գլխարկին ետեւէն վազելու:

Կեցէ՛ք, տղաք, խնդրեմ. գլխարկս վերցուցէք, պոռաց ծերունին, բայց այս երկու տղաք իրենց տեղէն չի շարժեցան եւ միայն խնդացին, դիտելով գլխարկը գոր հովը ասդին անդին կը տանէր:

Ճիշդ այդ միջոցին պզտիկ աղջիկ մը, որ նոյն դպրոցը կ'երթար, տեսաւ գլխարկը, վազեց բռնեց դայն եւ բերաւ ծերունիին տուաւ: Ծերունիին տալէն առաջ ալ խնամով սրբեց եւ մաքրեց:

Շնորհակալ եմ, սիրելիս, ըսաւ ծերունին, քու աղնուութեանդ համար:

Երկու տղաքը եւ աղջիկը շարունակեցին իրենց ճամբան եւ գացին իրենց դպրոցը:

Ուսուցիչը դպրոցին պատուհանէն արդէն տեսած էր զիրենք:

Երբ դասերը աւարտեցան, ուսուցիչը պատմեց աշակերաներուն ծերունիին գլխարկին մասին տեսածները:

Յեւոյ գնաց զէպի գրասեղանը եւ աղուոր պատկերադարդ զիրք մը հանելով տուաւ զայն պղտիկ աղջկան, զովելով անոր բարի վարքը եւ բրած ազնիւ գործը:

Մանչերը ամչցան եւ շատ ցաւ զգացին ծերունիին նկատմամբ իրենց անքաղաքավար վարձունքին համար:

15

Ա Շ Ո Ւ Ն

Աշունը եկաւ: Կանանչ տերեւները կը թառամին: Ոմանք վար ինկած են ծառերէն եւ կը մնան դետինը չորցած:

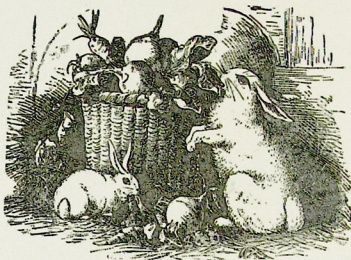
Հիմա պտուղի ժամանակն է: Խնձորներ, տանձեր, սալորներ եւ ամէն տեսակ պտուղներ հասունցած են:

Յորենն ալ հասունցած է: Յորենին բարձր ցողուն-

ները կը փայլին արեւուն տակ: Անոնք կը ծռին ոսկե-
գոյն հատիկներուն ծանրութենէն:

Ժամանակ է հնձելու եւ ժողվելու ցորենը:

Որչա՛փ հացեր պիտի պատրաստուին ցորենէն:
Որչա՛փ անօթի բերաններ պիտի կերակրուին անով:
Երբ կ'ուտենք մեր հացը, չի մոռնանք շնորհակալ ըլլա-
լու Անոր որ ցորենը կ'աճեցնէ:

ԵՐԿՈՒ ԺԱԳԱՐՆԵՐԸ

Օննիկ օր մը նուէր ստացաւ երկու ճերմակ ճա-
գարներ, մէկը մեծ, միւսը փոքր:

Այս ճագարներուն համար տախտակներով տնակ

մը շինուեցաւ եւ անոնք կը բնակէին այս տնակին մէջ : Ճաղարներու տնակը ճաղարանոց կը կոչուի : Օր մը ճաղարանոցին դուռը բաց մնացած ըլլալով, երկու ճաղարները դուրս ելան եւ պարտէղին մէջ ասղին անդին վաղեցին, ուտելիք բան մը դանկու ճամար : Պարտէղին մէջ կար կողով մը լեցուն շողգամներով եւ ստեպղիններով : Ճաղարները դէպի կողովը դացին եւ սկսան ուտել կանանչ տերեւները : Մեծ ճաղարը իր ետեւի ստեքուն վրայ կենալով ճասաւ կողովին դազաթը եւ վար քաշեց շողգամ մը : Պղտիկ ճաղարը վաղեց եկաւ եւ սկսաւ ուտել գայն :

Աղէկ բան մը բրաւ մեծ ճաղարը՝ շողգամը վար քաշելով, սրով հետեւ պղտիկը չէր կրնար հասնիլ անոր :

Այս կերպով մեծը օգնեց փոքրիկին :

Ճիշդ այսպէս պէտք է ընեն տղաք եւ աղջիկներ՝ երբ կերակուր կ'ուտեն : Մեծերը պէտք է օգնեն փոքրերուն :

Լաւ դաս մըն է Օննիկին ճաղարներուն այս պատմութիւնը տղաքներու եւ աղջիկներու համար :

Ձ Մ Ե Ռ

Վերջապէս ձմեռը եկաւ: Այլ ծաղիկներ չիկան պարտէզին մէջ, ոչ ալ տերեւ ծառերուն վրայ: Զիւնը ծածկած է դետինը եւ թռչունները պարապ տեղը ասդին անդին կը թռչտին ուտելիք գտնելու համար:

Զմեռուան մէջ պէտք է խորհինք աղքատներուն վրայ: Շատ տղաք կրակ չունին տաքնալու համար, հաց չունին ուտելու կամ հազուաւո չունին ցուրտէն պատուպարուելու համար: Բայց դուն ունիս ամէն բան եւ պէտք է ջանաս օգնելու աղքատներուն:

Հիմա ծաղիկներ եւ կանանչ տերեւներ չենք տեսներ: Սակայն բոյսերուն արմատները ապահով կերպով ծածկուած են ձիւնին տակ: Նորէն դարնան ձայնը պիտի լսուի: Նորէն դեղեցիկ ծաղիկները պիտի բացուին եւ ծառերը պիտի հազնին իրենց կանանչ պատմուճանը:

Անոնք մեռած չեն, այլ կը քնանան եւ կը հանդիին ձմեռուան միջոցին :

Բ Ա Ր Ի Ա Ղ Ջ Ի Կ Ը

Սաստիկ ցուրտ ձմեռ առեն, փոքրիկ Ալիս սեղանէն ինկած հացի փշրանքները կը ժողովէր եւ խնամքով կը սպահէր դանոնք: Յետոյ օրը երկու անգամ պարտէզ կ'երթար եւ փշրանքները կը տարածէր հոն: Թըռչունները կու գային եւ կ'ուտէին դանոնք:

Իր ծնոցքը օր մը դիտեցին զինքը եւ ուրախ եղան տեսնելով անոր բրած բարի գործը եւ յետոյ հարցուցին իրեն. «Ինչո՞ւ կ'ընես այս բանը, Ալի՛ս.»»

— Որովհետեւ, պատասխանեց Ալիս, ամէն բան ձիւնով եւ սառով ծածկուած է եւ թռչունները հիմա ուտելիք չեն կրնար գտնել. ուստի անոնց ուտելիք կուտամ, ինչպէս հարուստները կ'օգնեն աղքատներուն:

Բայց դուն չես կրնար բոլոր թռչունները կերակրել, բաւ հայրը:

Ալիս պատասխանեց. միթէ բոլոր ազաք եւ աղջիկներ ինծի պէս չե՞ն ըներ, եւ բոլոր հարուստները չե՞ն օգներ աղքատներուն:

Ալիսին հայրը եւ մայրը շատ զարմացան իրենց աղջկան այս պատասխանին վրայ եւ դու՛րս եղան որ իրենց մէկ հատիկ սիրելի աղջիկը ա՛յսքան բարի սիրտ մը ունի:

ԾԱՂԻԿՆԵՐՈՒՆ ՔՈՒՆԸ

— Ծաղիկներն ո՞ւր գընացին
 — Լուռ՝ կը ննջեն հողին տակ,
 Ձմեռն ի բուն ծածկըւած
 Ձիւն վերմակով ըսպիտակ:

Կուգայ արեւն դարնանային
 Իր շողերով կենդանի,
 Եւ ձմեռուան ցուրտին հետ,
 Ձիւն վերմակը կը տանի:

Ելէ՛ք, տղա՛ք, նայեցէ՛ք
 Քուն — ծաղիկներն կ'արթնան.
 Դուրս կը հանեն գլուխնին
 Եւ աչուկնին կը բանան:

ԼՈՒՍԱՒԵՐ

ԼՈՒԱՑՔԻ ՕՐԸ

Ամառ էր, և Երկու փոքրիկ աղջիկներ, Ալիս և Արմինե՛ն, զիւր զայցած էին և կը բնակէին ամառանոցի մը մէջ:

Օր մը Երբ կը խաղային իրենց սոււրբիկներուն հետ, տեսան որ անոնց հազուստները ազատտ են և ուղեցին լուալ գանոնք: Ալիս ըսաւ. — Երթանք Մայրիկին և իրմէ հրաման ուղենք:

Միասին գացին իրենց մօր քով, որ կար կարելու գրաղած էր և Ալիս ըսաւ. Մայր, հրաման տուր որ այսօր լուացք ընենք.

— Լուա՞ցք ընէք. ի՞նչ բան պիտի լուաք.

— Ո՛հ, Մայր, մեր սոււրբիկներուն հազուստները, շա՛տ ազատտ են անոնք.

— Ազատ՞տ են. լաւ. կրնաք լուալ գանոնք: բայց հոգ տարէ՛ք որ ձեր հազուստները չ'ազատաէք:

Աղջիկները խոհանոցէն առին փոքրիկ տաշա մը,

տաք ջուր լեցուցին մէջը, առին նաեւ կտոր մը օճառ եւ յետոյ տաշտին մէջ դրին պուպրիկներուն հազուստները: Արմինէն լուաց զանոնք եւ Ալիս շուանի մը վրայ փոեց չորնալու համար:

Երբ չորցան հազուստները, նորէն հազուեցուցին պուպրիկները, որոնք մաքուր հազուստներով թազուհիներու պէս գեղեցիկ կ'երևային:

Ս Ի Ր Ա Ծ Ն Ե Ր Ս

Կը սիրեմ Մայրիկն անոյշ, խելացի,
Որ կուտայ ինծի համբոյրներ հազար,
Եւ որ ա՛յնքան շուտ կը ներէ ինծի
Ամէն անգամ որ ըլլամ քիչ մը շար:

Կը սիրեմ Հայրիկն որ շատ կ'աշխատի
Շահելու համար մեր հացն ու պարէն.
Եւ որ խոնջէնքն իր մոռցած կը ժպտի
Նոր բարենիշ մը երբ յանձնեմ իրեն:

Կը սիրեմ նաեւ իմ բարի մեծ Մայր
Որ զիտէ սիրուն վէպիկներ առատ
Ինչպէս նաեւ իմ ազնիւ մեծ Եղբայր
Որ իմ դասերուն միշտ կուտայ խրատ:

ԱՄԷՆ ՄԷԿԸ ՕԳՏԱԿԱՐ

Կո՛ւ կո՛ւ լի՛ կո՛ւ, պոռաց աքլորը: Ան կը կենար հաւնոցին վրան եւ բարձր ձայնով կ'երգէր որ ամէնքն ալ զինքը լսեն:

Կո՛ւ կո՛ւ լի՛ կո՛ւ, որչա՛փ օգտակար եմ ես: Ես ամենէն առաջ կ'ելնեմ եւ կ'երգեմ՝ արեւը ծագելուն պէս, որպէսզի ամէնքն ալ արթննան:

Կո՛ւլուկ, կո՛ւլուկ, կո՛ւլուկ, պոռաց հաւը հաւնոցէն, եւ սկսաւ պտտիլ ասդին անդին, իր երեք վառ-եակներուն հետ, որպէսզի անոնց ուտելիք դանկ:

Կուլո՛ւկ, կուլո՛ւկ, կուլո՛ւկ, ես շատ օգտակար եմ: Գրեթէ ամէն օր թարմ հաւկիթ մը կ'ածեմ իմ տիրոջն նախաճաշին համար: Ասկէ դատ, տան տիկի-նին համար ալ օգտակար եմ: Որչա՛փ աղուոր բաներ կը պատրաստէ ան իմ հաւկիթներովս:

Միա՛ւ, միա՛ւ, միա՛ւ, ես կը փախցնեմ մուկերը, որպէսզի հացը եւ պանիրը չ'ուտեն:

Վա՛՛վ, վա՛՛վ, վա՛՛վ, հաջեց շունը, գլուխը դուրս հանելով խշափկէն: Ես գիշեր եւ ցերեկ կը պահպանեմ տունը եւ կը փախցնեմ դողերը, որպէսզի չ'իզոզնան տէրոջն ունեցածները:

Ճիշդ այդ միջոցին ազարակապանը եկաւ. ափ մը հատիկներ նետեց հաւերուն, դաւաթ մը կաթ տուաւ կատուին եւ ոսկոր մը նետեց շունին, եւ այսպէս ընելով ցուցուց թէ անոնցմէ ամէն մէկն իր կարգին օգտակար էր իրեն:

Մ Ե Ծ Ո Ս Տ Ո Ւ Մ Ը

Արամ եւ Մարիամ երկուորեակ էին: Ասիկա կը նշանակէ թէ անոնք միեւնոյն տարիքը ունէին: Մարիամ այնչափ բարձրահասակ եւ զօրաւոր չէր, որչափ Արամը, բայց ան աւելի աղէկ կը մտածէր եւ աւելի աղէկ բաներ կ'ընէր քան Արամը:

Արամ կրնար սանդուխին մէկ ոտքէն վար ցատկել մէկ անդամէն, բայց երբ բազրիքէն բռնէր, կրնար երկու ոտք մէկէն ցատկել:

Երբ Արամ եւ Մարիամ չորս տարեկան եղան, Արամ կ'ըսէր թէ ինք հիմա մեծ մանչ մըն է եւ կրնայ շատ բաներ ընել: Ես կրնամ շատ հեռուն ցատկել, կ'ըսէր. հիմա որ չորս տարեկան եմ, կրնամ սանդուխին չորս ոտքէն վար ցատկել բնաւ չի բռնելով բազրիքէն:

Ո՛հ, Արամ, կ'ըսէր Մարիամ, այդչափ մեծ ստամբ ընելու չես. պէտք է սպասես որ աւելի մեծնաս եւ աւելի զօրաւոր ըլլաս: Այսպէս կը խօսէր Մարիամ, որովհետեւ խելացի էր եւ չէր պարծենար:

— Ես կրնամ չորս ոտք մէկէն ցատկել. ապահով եմ որ կրնամ, կը պոռար պարծենկոտ Արամ: Ես քենէ շատ աւելի բան կրնամ ընել, որովհետեւ ես մեծ մանչ մըն եմ, բայց դուն աղջիկ մըն ես:

Արամ սանդուխին չորս ոտքէն վեր վազեց եւ վերէն Մարիամին վրայ նայեցաւ խնդալով.

— Նայէ՛ հիմա ի՛նչպէս կրնամ ցատկել, պոռաց անգամ մըն ալ:

Բայց երբ Արամ չորս ոտքէն վար ցատկեց, ինկաւ ո՛չ թէ ոտքերուն վրայ, այլ քթին վրայ, որ սկսաւ արիւնիլ: Արամ ցաւէն կը պոռար: Մարիամ վազեց քովը

և վերցուց զինքը: Հօրաքոյրն ալ վաղեց եկաւ, լսած էր անոր լայու ձայնը իր սենեակէն: Լուաց խեղճ քիթը և գեղ դրաւ վրան և կապեց:

Արամին քիթը աքլորի մը կատարին պէս կարճրեր և տանձի մը չափ խոշորցած էր:

Կը տեսնէք որ, թէպէտ չորս տարեկան էր, Արամ տակաւին խելացի տղայ մը չէր եղած: Բայց կը յուսանք որ երբ հինգ տարեկան ըլլայ, աւելի խելք պիտի ունենայ զլիսուն մէջ և պարծենկոտ պիտի չ'ըլլայ:

Ի Ն Ծ Ի Ն Ա Յ Է՛

Ինծի՛ նայէ, մայր, տես ի՛նչ շուտ կը ցատկեմ
կ'ըսէր էմմա.

— Հը՛, կը տեսնեմ, սիդաճեմ, բայց չեմ կըր-
նար ամէն քայլիդ հիանալ:

— Մա՛յր, չես նայիր ա՛լ:

Սա վայրկեանիս, տե՛ս, շուանը ճիշդ քսան...

Քսանը մէկ դեռ չեղած խեղճ էմման,

Փոս՛Ք... վսրին վրայ ինկաւ վար... .

«Ինծի՛ նայէ» պէտք չէ պոռալ անդադար:

Հ. ՄԱՌՔ

ԹՈՒԹԱԿԻ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Աղքատ մարդ մը թուժակ մը ունէր, որուն սովրեցուցած էր սա խօսքը. «Ատոր վրայ տարակոյս չիկայ»: Թուժակը միայն այս խօսքը կրնար արտասանել, ուրիշ բառ մը չէր սովրած ըսել եւ օրն ի բուն կը ճչէր, կը սուչէր եւ կ'ըսէր միայն. «Ատոր վրայ տարակոյս չիկայ»:

Ամէն հարցումի միայն այս պատասխանը կուտար:

Օր մը իր տէրը շուկայ տարաւ դայն ծախելու. ո՞վ կ'ուղէ գնել թուժակս. 100 տոլար թուժակիս համար:

Մարդ մը ըսելով այս բարձր գինը, դարձաւ թուժակին եւ հարցուց անոր. «100 տոլար կ'արժե՞ս»:

«Ատոր վրայ տարակոյս չիկայ», պատասխանեց թուժակը: Մարդը ա'յնքան հաճոյք զգաց որ գնեց թուժակը եւ տուն տարաւ դայն:

Ժամանակ մը ետքը զղջաց թուժակին համար այսքան դրամ տուած ըլլալուն, եւ վանդակին քով կեցած ըսաւ ինքնիրեն. «Ի՞նչ խենթ էի որ այսքան դրամ վատնեցի այս թուժակին համար»:

«Ատոր վրայ տարակոյս չիկայ» պոռաց թռչունը, եւ այս անգամ իրաւունք ունէր:

ՔՆԱՅԱԾ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ

Կը ճանչնամ զեղեցիկ իշխանուհի մը որ ամէն տարի կը քնանայ՝ երբ աշունը սկսի: Ան հարիւր տարի չի քնանար, այլ մէկ քանի ամիս միայն, բայց երբ քնանայ, այլ մէկ քանի ամիսները զար մը կը թուին մեզի:

Իր քունին միջոցին այլևս չի լսուիր թուշունի մը երգը. ծաղիկ մը չի բուսնիր եւ ծառերուն ճիւղերը տերեւներէ մերկացած սեւ սեւ կոճղերու կը նմանին:

Երբեմն ձիւնի թանձր ծածկոյթ մը կը ծածկէ հողը. ամէն բան լուռ է, ինչպէս զերեզմանի մը մէջ:

Յանկարծ կ'երևայ զեղեցիկ իշխան մը կանաչ եւ վարդազոյն հազուստ հազած. կը բռնէ քնացած իշխանուհիին ձեռքէն եւ ան կ'արթննայ:

Այն ատեն արևը կը փայլի, երկինքը կապոյտ դոյնը ցոյց կուտայ. պղտիկ տերեւներ կ'երևան ծառերուն վրայ, մացառները կը ծաղկին եւ թուշունները նորէն կը սկսին երգել: Դուք ինծի պէս կը ճանչնաք այս զեղեցիկ իշխանուհին, որ ձմեռուան տխուր ամիսներուն միջոցին կը քնանայ, եւ եթէ չեմ ըսեր սիրուն իշխանին անունը, որ ամէն տարի կ'արթնցնէ իշխանուհին, պատճառը այն է որ կ'ուզեմ անոր անունը դռնելու հաճոյքը ձեզի թողուլ:

ՃԱՄԲՈՐԴԸ ԵՒ ԱՌԻԻԾԸ

Ատենօք մարդ մը կը ճամբորդէր հարաւային Ափրիկէի մէջ: Ընդարձակ դաշտէ մը անցնելու ատեն հեռուէն տեսաւ առիւծ մը: Առիւծն ալ մարդը տեսաւ եւ սկսաւ անոր ետեւէն երթալ:

Երբ ճամբորդը կը քալէր արագ, առիւծն ալ արագ կը քալէր, երբ կենար, առիւծն ալ կը կենար: Մարդը հասկեցաւ որ առիւծը պիտի յարձակի իր վրայ երբ մուտք ըլլայ: Անկարող էր փախչիլ: Ուստի հնարք մը մտածեց առիւծը խաբելու:

Երբ հասաւ բարձր ժայռի մը մօտ, գետինը պառկեցաւ ժայռին ետեւը, ուր առիւծը չէր կրնար գինքը տեսնել: Յետոյ ճիւղ մը առաւ գետնէն, անոր վրայ դրաւ իր վերարկուն եւ գլխարկը, եւ բարձրացուց զայն ժայռէն վեր, որուն ետեւը պահուրտած էր:

Շուտով եկաւ առիւծը սողալով եւ երբ տեսաւ վերարկուն եւ գլխարկը, մէկէն ի մէկ անոնց վրայ ցատկեց, ճիշդ ճամբորդին պառկած տեղին վրայէն եւ ինկաւ խորունկ փոսի մը մէջ եւ հոն մեռաւ:

Ճամբորդը այս հնարքով փրկուեցաւ եւ ողջ առողջ շարունակեց իր ճամբան եւ հասաւ իր տեղը:

Վ Ա Ր Դ Ա Բ Ո Յ Ր Ծ Ղ Օ Տ Ը

- «Ո՞ւրկէ կուգայ անուշաբոյր
 Հոտը զոր շուրջը կը սրփռես.
 Ըսէ ինձի, ի՞նչ ես, քոյր».
 Հարցուց ծծմօրն իր քով ինկած ծղօտի մը:
- «Ես խոտ մըն եմ անշուք տեսքով,
 Ըսաւ ծղօտն, այլ քիչ մ'ատեն
 Բընակեցայ վարդին քով»:
 Լաւ ընկերն ալ վարդ մ'է, աղա՛ք, որմէ
 կ'օգտուիք
 Թէ լաւ ընկեր ունիք ձեր մօտն ու քովիկ:

ԿԷՏ ԶՈՒԿԸ

Կէտ ձուկը աշխարհի ամենէն մեծ կենդանին է : Սոյնորարար ձուկ կը կոչուի , բայց զիտուն մարդիկ կ'ըսեն թէ ձուկ չէ ան , որովհետեւ մեզի պէս կը շնչէ : Որովհետեւ ցամաքի վրայ չ'ապրիր , սրունքներու պէտք չունի քայլու համար : Կր լողայ ծովուն մէջ իր պոչին եւ լուղակներուն օգնութեամբ :

Թէպէտ շատ մեծ բերան ունի , բայց տկուայ չունի , ուստի կը սնանի սրտիկ կենդանիներով կամ ձուկերով զորս կը դանէ ծովուն մէջ եւ դանոնք ամէնքը մէկ կը կլլէ : Խորհեցէք թէ ո՞րչափ կարխտասի պէտք ունի ան իր մէկ ճաշին համար :

Մարդիկ նաւերով կ'երթան այն տեղերը ուր կէտերը կը դանուին եւ կ'սպաննեն դանոնք երկաթէ նիզակներով : Բայց այս շատ վտանգաւոր գործ մըն է , որովհետեւ կէտը կրնայ իր պոչին մէկ հարուածով նաւը շրջել : Երբ կէտը սպաննուի , նաւաստիները անոր ճարպը կը հանեն եւ տակաոններու մէջ կը լեցնեն : Կէտին ճարպէն իւղ կը պատրաստեն : Կէտին օսկորը կը գործածուի հովանոցներ եւ ուրիշ շատ բաներ շինելու տակն : Կայ տեսակ մըն ալ , որուն իւղէն մօմ կը շինուի :

Ծ Ո Յ Լ Տ Ղ Ա Ն

Օ՛Ք, ի՞նչ սոսկալի տանջանք է ինծի դաս սովորիլը: Ահաւասիկ մէկ, երկու, ո՛հ, ո՛չ երկու, այլ ամբողջ սիւնակ մը բառեր, որոնց նշանակութիւնը պէտք է որ սովորիմ. որչա՛փ աղէկ կ'ըլլար որ բառերը նշանակութիւն չունենային:

Իայց ի՞նչ կրնամ ընել. պէտք է որ սկսիմ սովորիլ զանոնք: Դ Ը Պ = դըս, ր ո ց = բոց, դըսբոց. տեղ մը ուր տղաք կը հաւաքուին կարդալ գրել սովորելու համար:

Պ Ա = սլա, տ ի ժ = տիժ պատիժ. ո՛հ, գիտեմ այս բառին նշանակութիւնը առանց գրքի:

Ի՞նչ տգեղ դաս է այս. երբեք պիտի չիսովորիմ գայն: Հ Ա = հա, ճ ո յ ք = ճոյք = հաճոյք, ան բանը որ հաճելի է: Այո՛, գիտեմ թէ հաճոյք կը նշանակէ օրօրուիլ դուռներուն վրայ եւ գնդակ խաղալ:

Եթէ Օննիկը ինծի լսէր, ան ինծի պիտի ըսէր որ հաճոյք կը նշանակէ նոր գիրք մը ունենալ: Կարդալ, կարդալ, կարդալ. կ'ատեմ կարդալը: Երբ մեծնամ երբեք գիրք մը պիտի չիբանամ: Ո՛հ, ո՛րչափ կ'ուզէի որ հիմա մեծցած ըլլայի:

ԾՈՅԼ ՏՂԱՆ ՄԵՄՅԱԾ

Այո՛, հիմա մեծցած եմ եւ վա՛յ ինծի որ վոքը
 եղած տակես ա՛յնչափ յիմար եղած էի, կ'ատէի գրքերս
 եւ աւելի կը ջանայի մոռնալ դասերս քան թէ սովորիլ
 դանոնք:

«Յակոբ», կ'ըսէր հայրս, «դասերդ սովորէ՛, ապա
 թէ ոչ, երբ մեծնաս բանի մը օգտակար պիտի չ'ըլլաս»:

«Յակոբ՛ր, միտքդ գրքերուդ վրայ դարձուր, ապա
 թէ ոչ, պիտի ամ չնամ բսելու որ դուն իմ աղաս ես, երբ
 բան մը չիստովրիս», կ'ըսէր մայրս:

Հիմա Յննիկը կը յիշեմ, անիկա ալ խաղալ կը սի-
 րէր, բայց կը սիրէր նաև կարդալ եւ ան աւելի բան
 սովորեցաւ գպրոցի ժամերէն դուրս ալ կարդալով եւ
 գրելով:

Յննիկ ալ հիմա ինծի պէս մեծցած է եւ ինձմէ շատ
 տարբեր մարդ մը եղած է: Հիմա կը տեսնեմ սխալս,
 բայց շատ ուշ է. ա՛լ ժամանակ չ'ունիմ կարդալու,
 որովհետև պէտք է աշխատիմ իմ օրական հացս ճարե-
 լու համար:

Ահաւասիկ մանկութեան ժամանակ ծոյլ ըլլալուն
 հետեւանքը:

Ծ Ո Յ Լ Ը

Եթէ չիգայ ձայն տալ իրեն
 Հողածու մայրն իր բարի,
 Անկողնին մէջ թուլօրէն,
 Մինչեւ ցորեկ կ'երկարի:

Կամաց հագուի, պուտ մը ջուր
 Հազիւ սրսկէ դէմքին վրայ.
 Պատրուակներ գտնէ զուր
 Որ դանդաղի, երերայ:

Եւ միշտ դժգոհ ու մռայլ
 Դսլրոց կ'երթայ ան շատ ուշ
 Տընտընալով ծանրաքայլ
 Կարծես ոտքն է մըտեր փուշ:

Հոն ան գոհ ու անտարբեր
 Կը խօսուըռտի շարունակ
 Ծիգ, աշխատանք չի թափեր
 Կը վատնէ իր ժամանակ:

ԵՐԿՈՒ ՀԱՄԲԱՆԵՐ

Տղայ մը երկար ճամբէ մը անցնելէ վերջ հասաւ փողոց մը, որ ուրիշ երկու ճամբաներու կ'առաջնորդէր: Հոն կեցաւ, չիզիտնալով որ ա՛ջ թէ ձախ կողմը պէտք է գտնար: Այդ փողոցին անկիւնը կար գերան մը, որուն վրայ սև գրերով ծանուցում մը դրուած էր, բայց տղան կարդալ չիզիտնալուն համար չէր կըրնար բան մը հասկնալ այդ գրուածէն: Բարեբախտաբար զիւզացի մը հասաւ իչու վրայ հեծած եւ տղուն բաւաւ զիչուս ետեւէն եկուր եւ ճամբադ չես կորսնցներ»:

Պղտիկ տղան գլուխը կախեց եւ սկսաւ կենդանիին ետեւէն քալել, արտում տխուր, խորհելով որ ճամբան զանկու համար ստիպուած էր իչու մը ետեւէն երթալ:

Տղա՛ս, եթէ կ'ուզես քու երթալու ճամբադ զխնալ, կրթուէ՛ եւ ուսում սովորէ, վասնզի շատ ծանր բան մըն է տղէտ բլլալը:

ՆԱՊԱՍՏԱԿԸ ԵՒ ԿՐԻԱՆ

Նապաստակ մը, որ շատ կը պարծենար իր արա-
դութեան վրայ, օր մը կրիայի մը հետ վազելու
մրցումի ելաւ:

Մէկ վայրկեանի մէջ շատ յառաջացաւ եւ իր
մրցակիցը շատ ետին թողուց: Կրիան իր ծանր
պատեանով հագիւ կրնար ծանր ծանր շարժիլ:

Կէս ճամբան նապաստակը կեցաւ եւ սկսաւ խնդալ.
— Հա', հա', հա', եթէ քիչ մը արագ չշարժիս,
բարեկամս, ես աշխարհի միւս ծայրը պիտի հասնիմ,
մինչեւ որ դուն այս դաշտին ծայրը գաս:

Կրիան բառ մը չ'արտասանեց, բայց շարունակեց
քալել: Իրաւ որ, ըսաւ պարծենկոտ նապաստակը, եթէ
երեք սրունքներովս ալ վազեմ, քեզմէ շատ արագ
պիտի երթամ: Կարծեմ թէ աղէկ կ'ընեմ, եթէ հոս
մրափ մը առնեմ: Եթէ միայն մէկ կ'անգուն մնացած
ըլլայ, կրնամ քեզի հասնիլ մէկ երկու ոստումով: Այս
ըսելով նապաստակը պառկեցաւ եւ սկսաւ քնանալ: Ձի
լսեց կրիային ոտքին ձայնը երբ ան հասաւ իր մօտը.
չի տեսաւ որ ան շարունակ կը քալէր եւ երբեք չէր
կենար ետին նայելու: Յանկարծ նապաստակը արթըն-
ցաւ, վեր ցատկեց եւ սկսաւ արագ արագ վազել: Ո՞ւր
է կրիան, կը պոռար:

«Հոս եմ», պատասխանեց ձայն մը դաշտին ծայ-
րէն:

Ծանր բայց յարատեւ քալողը շահեցաւ մրցումը:

Ճ Շ Մ Ա Ր Տ Ա Խ Օ Ս Տ Ղ Ա Ն

Պզտիկ տղայ մը կար, որուն անունն էր Ճօրճ: Օր մը իր հայրը անոր տուաւ փոքրիկ կացին մը հետը խաղալու համար: Ճօրճ շատ ուրախ եղաւ եւ կացինը առնելով շխտակ պարտէզ գնաց եւ ճամբուն վրայ գտնուող ամէն բանի վրայ փորձեց իր կացինը:

Եկաւ վերջնապէս մատաղ կեռասենիի մը քով՝ որուն վրայ սկսաւ կացինը փորձել՝ եւ վիրաւորեց ծառը:

Ճօրճին հայրը շատ կը սիրէր այս ծառը, բայց Ճօրճ մոռցաւ այս:

Քիչ ետքը իր հայրը եկաւ պարտէզին այն կողմը, ուր կեռասենին կը գտնուէր եւ շատ ցաւ զգաց տեսնելով իր սիրած ծառին եղած վնասը:

Ճօրճին հայրը ուզելով գիտնալ թէ ո՛վ է յանցաւորը, կանչեց տղան եւ խիստ ձայնով մը հարցուց անոր.

Ո՞վ բրաւ այս.

Ճօրճ չ՛րտաւ. չեմ գիտեր, հա՛յր, ոչ ալ յանցանքը ուրիշի մը վրայ ձգեց:

Աչքերը արցունքով թրջուած հօրը երեսն ի վեր նայեցաւ եւ րտաւ. «Հա՛յր, չեմ կրնար սուտ խօսիլ, ե՛ս բրի»:

Այնի՛ւ տղայ, չի վարանեցաւ շխտակը ըսելու, և իր հայրը անմիջապէս ներեց իրեն:

Տղա՛յր շատ անգամ կը փորձուին ծածկելու ճրճ-մարտութիւնը: Երբ այսպիսի պարագայ մը պատահր, թող ամէն տղայ յիշէ Ճօրճը եւ անոր պէս ըսէ. «Ձեմ կրնար սուտ խօսիլ»:

Այս պատմութեան մէջ յիշուած տղան աշխարհի ամենէն մեծ մարդերէն մէկն եղաւ. անիկա է Ճօրճ Վաշինկիթըն, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու ազատարարը եւ առաջին նախագահը:

Բ Ա Ր Ի Ն Ր Ե Շ Տ Ա Կ Ն Ե Ր Ը

Ձմեռուան ցուրտ դիշեր մը երկու պղտիկ աղջիկներ տունէն մեկնեցան երթալ իրենց հայրը փնտոելու համար: Հովը սաստիկ կը փչէր եւ ետ կը հրէր դիրենք, բայց անոնք ամուր բռնած էին իրարու ձեռքէ: Հովին ճնշումին դէմ դնելու համար ծոցեցին իրենց մարմինը եւ սկսան արագ արագ քալել: Փողոցները մութ եւ ամայի էին, բայց այս աղջիկները չիվախցան, որովհետեւ իրենց սիրտերը լեցուած էին սիրով եւ վախի տեղ մնացած չէր:

Հասան տունի մը առջեւ, որուն դրան առջեւ լոյս մը կը վառէր. ոսկեղօծ գրերով նշանատախտակ մըն ալ կախուած էր վրան: Վայրկեան մը կեցան հոն: Յետոյ հրեցին դուռը եւ մտան լուսաւորուած սրահի մը մէջ:

«Այս աղջիկները նորէն եկան», ըսաւ ինքնիրեն մարդ մը որ հոն նստած լրագիր կը կարդար: Դառնալով աղջիկներուն, նշան ըրաւ որ մօտենան իրեն եւ հարցուց. «Ձեր հայրը կը փնտոէք». «Այո՛», պատասխանեցին: Ձեր մայրը դի՞տէ որ դուք հոս եկած էք. «Այո՛, ըսին, մեզի ըսաւ մեր մայրը, որ երթանք պառկինք, բայց չուզեցինք պառկիլ մինչեւ որ մեր հայրը տուն չիդառնայ: Հո՞ս է մեր հայրը»: Այո՛, պատասխանեց մարդը, այս սրահին միւս ծայրն է. կը քնանայ հոն:

Աղջիկները դացին իրենց հօր քով և արթնցուցին
 զինքը իր խոր քունէն: Արթննալուն պէս, երբ տեսաւ
 իր երկու աղջիկները, ելաւ և թողուց որ անոնք զինքը
 առաջնորդեն գէպի տուն:

Անձանօթ մարդ մը որ հոն կեցած կը գիտէր զի-
 րենք: Ըսաւ. — Այս աղջիկները իր բարի հրեշտակներն
 են, Աստուած պահէ զիրենք, եթէ իրենց հայրը ժուժ-
 կալ մարդ մը ըլլայ և այլ ևս չիտմէ, այս աղջիկները
 անշուշտ երջանիկ պիտի ըլլան:

Հետեւեալ իրիկուն, իրենց հայրը տուն վերադար-
 ձաւ առանց խժած ըլլալու: Երբ թէյ կը խմէին և եր-
 կու աղջիկները, Այտա և Աննա իրենց հօրը քով կեցած
 էին, ցած ձայնով մը իրենց հայրը ըսաւ աղջիկներուն.
 ուրիշ անգամ պէտք պիտի չունենաք զիշեր ատեն
 դուրս ելնելու զիս տուն բերելու համար. նորէն այդ
 տեղը պիտի չերթամ, այլ ևս միշտ ձեր քովը, տունը,
 պիտի ըլլամ: Այտա և Աննա հասկցան ինչ որ իրենց
 հայրը կ'ուզէր խժացնել և անոր վրիզը փաթթուելով
 լացին իրենց ուրախութենէն:

Արգարեւ աղջիկներուն սէրը փրկեց իրենց հայրը
 որ այնուհետեւ բարոյրովին փոխուեցաւ և եղաւ ժուժ-
 կալ մարդ մը:

Յ Ո Ւ Շ Ի Կ Յ Ո Ւ Շ Ի Կ

Երբ պզտիկ էի ես դեռ շատ, աւա՛ղ,
 Ու կը նիրհէի մահճիս մէջ խաղաղ,
 Մայրս կ'երգէր ինձ օրրերդ մը անուշիկ.
 «Ննջէ՛ զաւակս իմ դու, մըշիկ մըշիկ
 «Ննջէ՛, կ'օրրօրուի օրրանըդ յուշիկ,
 Յուշի՛կ, յուշի՛կ»:

Երբ կուլայի ես, իր թեւերուն մէջ,
 Յամբը կը ճեմէր ու խանդով մ'անչէջ
 Նիրհել կուտար ինձ սիրով քնքուշիկ,
 «Ալ հանգիստ եղիր, զաւակս անուշիկ,
 «Ալ հանգիստ, տե՛ս քեզ կը շոյեմ յուշիկ,
 Յուշի՛կ, յուշի՛կ»:

Երբ իր մազերն ըլլան ալեւոր
 Եւ իր սրունքներն այլ եւս անզօր
 Այսօրուան աշխոյժ, հէք մայրս անուշիկ,
 Քեզ ընծայելով իմ շահըս՝ պզտիկ
 Ես պիտի զքեզ խընամեմ յուշիկ,
 Յուշի՛կ, յուշի՛կ:

ԱՐՇԱԼՈՅՍ

Ա Ր Զ Ա Գ Ա Ն Գ

Հօ՛ր, հօ՛ր, հօ՛ր, կը պոռար Օշին, երբ կը խա-
ղար անտառի մը մօտ դաշտի մը մէջ:

Հօ՛ր, հօ՛ր, հօ՛ր, հնչեց արձագանդը:

Ո՞վ է ան, հարցուց Օշին դարձացած, որովհետեւ
ասկէ առաջ արձագանդ մը չէր լսած:

Ո՞վ է ան, պատասխանեց արձագանդը:

Յիմա՛ր, պոռաց Օշին, բարձր ձայնով:

Յիմա՛ր, պատասխանը եկաւ անտառէն:

Ասոր վրայ Օշին բարկացաւ եւ շատ մը տգեղ ա-
նուներ տուաւ: Անտառէն եկող ձայնը ետ դարձուց
ամէն մէկ բառ:

Օշին չէր կրնար տեսնել թէ ո՞վ է որ կը խօսի իր
հետ: Տուն վաղեց եւ հօրը ըսաւ թէ տղայ մը անտա-
ռին մէջ պահուրտած եւ իրեն դէշ անուներ տուած է:

Ա՛հ, Օշին, ըսաւ հայրը, դուն քու խօսքերուդ
արձագանդը լսած ես միայն: Այդ դէշ անուները քու
բերանէդ ելած են: Եթէ դուն բարի եւ ազնիւ բառեր
գործածած ըլլայիր, փոխադարձ պիտի լսէիր ազնիւ
եւ բարի անուներ:

— Բարի խօսքերը բարի արձագանդներ կը բերեն:

Ս Ե Ի Ե Ի Կ Ա Ր Մ Ի Ր

Կեցցէ՛ ծովեղերքը, պոռաց Օննիկ. ի՞նչ աղուոր գրօսանք պիտի ունենանք, լոգանք պիտի ընենք, նաև պիտի նստինք եւ յետոյ աւագներուն վրայ պիտի խաղանք: Բայց ձուկ որսալը աւելի հաճելի զրօսանք մը պիտի ըլլայ: Շատ մը կամիր խեցզետիններ պիտի հանեմ ծովէն:

— Կարմիր խեցզետին, պոռաց Արշակ, բարձր ձայնով խնդալով. շա՛տ խելացի ես, Օննիկ: Ես շատ խեցզետիններ տեսած եմ ձկնորսներուն զամբիւղներուն մէջ, անոնք մեծ, զօրաւոր ճիրաններ ունին: Եթէ դուն ալ տեսած ըլլայիր, պիտի գիտնայիր որ անոնք ամենքն ալ սեւ կ'ըլլան, բոլորովին սեւ:

— Անխելք բաներ կ'ըսես, ըսաւ Օննիկ, իբր թէ ես չեմ գիտեր թէ ի՞նչպէս կ'ըլլան խեցզետինները: Հօրաքոյրս տարին քսան անգամ խեցզետինի սալատ կը պատրաստէ: Անոնց պատեանը աքլորի մը կատարին պէս կարմիր է.

— Ո՛չ, ըսաւ Օննիկ խնդալով, ծխան մաքրողի մը պէս սեւ կ'ըլլայ:

Օննիկ բարկացաւ որ Արշակ իր ըսածին հակառակը կ'ըսէ եւ ինքն ալ խեցզետինի մը պէս կարմրեցաւ: Քիչ մնաց իրարու հետ պիտի ծեծկուէին, երբ Արշակին մեծ հայրը անոնց ձայնը լսելով մօտեցաւ իրենց: Է՛հ, տղաքս, ի՞նչ կայ, ի՞նչ ունիք իրարու հետ:

— Մե՛ծ հայր, խեցզետինները սեւ չե՞ն, պոռաց Արշակ:

— Կարմիր շէն, ձայնեց անդիէն Յննիկ :

— Ո՛հ, տղաքս, գոչեց ծերունին, որչա՛փ անգամ մեր տղիտութեամբ անանկ կը կարծենք որ մեր ըսածը միայն շխտակ է : Կ'երևայ որ երկուքդ ալ չէք գիտեր թէ խեցգետինները սեւ կ'ըլլան չի խաշուած, իսկ խաշուելէն ետքը անոնց գոյնը կը փոխուի :

Յննիկին ոսկի մը պիտի տամ, եթէ ինծի կարմիր խեցգետին մը հանէ ծովէն եւ ուրիշ ոսկի մըն ալ պիտի տամ Արշակին ամէն անգամ երբ սեղանին վրայ սեւ խեցգետնի սալաս մը ուտէ :

Ճ Շ Մ Ա Ր Տ Ա Ս Է Ր Տ Ղ Ա Ն

Կար սրբատիկ տրդայ մը առննով
Քանդուր մազով, ժպտուն աչքերով
Միշտ կը խօսէր ամէն բան իբաւ
Երբեք չէր ըսեր բան անիրաւ :

Երջանիկ էր. ամէնէն կը սիրուէր
Քանդի ինչ որ ըսէր ճշմարիտ էր.
Երբ մեծցաւ, ունեցաւ բարի անուն
Կ'ըսէին, աե՛ս, տրդան սպարկեշտասուն :

ԻՇԽԱՆԸ ԵՒ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐԸ

Ժամանակաւ իշխան մը կար, որ երբեմն երբեմն իր երկրին բանտերը կ'այցելէր:

Օր մը բանտի մը մէջ տեսաւ հինգ բանտարկուածներ, որոնց դաստակները շղթաներով կապուած էին եւ կ'աշխատէին: Իշխանը զանոնք կեցուց եւ իր առջեւ բերել տալով, անոնցմէ ամէն մէկուն հարցումներ ըրաւ գիտնալու համար թէ ի՞նչ պատճառով բանտարկուած էին:

Առաջինը ըսաւ թէ յանցանք մը գործած չէր, բայց մէկը իրեն դէմ սուտ վկայութիւն ըրած էր:

Երկրորդը զանգատեցաւ որ զինքը բանտարկող դատաւորը իրեն դէմ ոխ ունէր:

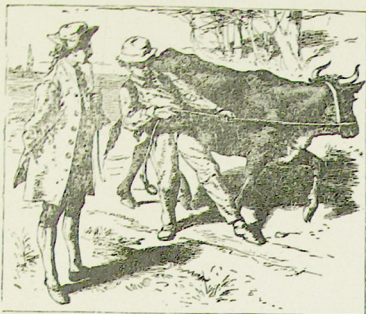
Երրորդը յայտնեց թէ զինքը յանցաւոր գտած էին սխալմամբ:

Չորրորդը ըսաւ թէ ուրիշի մը տեղ բանտարկած էին զինքը:

Այս պատճառներով չորսն ալ խնդրեցին իշխանէն որ ներէ իրենց եւ արձակէ զիրենք: Իշխանը վերջապէս դարձաւ հինգերորդին եւ հարցուց անոր. դուն ինչո՞ւ համար հոս բերուած ես:

Ախտո՛ւ. պատասխանեց, ես գողութիւն ըրի եւ չեմ համարձակիր ներում խնդրելու:

Այն ատեն իշխանը ըսաւ.— Ձի վայլեր որ դուն գտնուիս այս պարկեշտ մարդոց մէջ, որոնք բնաւ յանցանք մը գործած չեն. եւ դառնալով բանտապահին ըսաւ.— «Այս մարդուն շղթաները քակէ եւ արձակէ զինքը. ասիկա իր գործած ոճրին վրայ սուտ խօսելու մեղքն ալ չգործեց:

ԴՈՒՔՍԸ ԵՒ ԿՈՎԱՐԱԾԸ

Ազնուական մը, որ շատ կը սիրէր ազարակ մը պահել, գրացի բարեկամէ մը կով մը գնեց: Գեղեցիկ կով մըն էր, որ իր ազարակը պիտի գրկուէր հետեւեալ առաւօտ:

Առաւօտուն կանուխ, երբ դուքսը պտոյտի ելած էր, տեսաւ ազայ մը որ կը ջանար կովը դէպի իր տունը տանիլ: Կովը շատ ուժեղ էր եւ ազան չէր կրնար գիւրաւ կտրաւարել գայն:

Տղան դուքսը տեսնելով եւ չճանչնալով գինքը, պտույց ետեւէն.— Ա՛յ մարդ, եկո՛ւր օգնէ ինձի: Դուքսը ծանր ծանր կը քայլէր եւ այնպէս կը ձեւացնէր իրր թէ չէր լսեր. բայց ազան կը շարունակէր կանչել գինքը իրեն օգնելու. «Եթէ գտա ինձի օգնես, ի՛նչ նուէր որ տանեմ կէսը քեզի կուտամ»:

Վերջապէս դուքսը մօտեցաւ տղուն եւ օգնեց անոր :

— Ի՞նչ նուէր կը յուսաս որ պիտի ստանաս, հարցուք դուքսը տղուն :

— Ձեմ դիտեր, պատասխանեց տղան. բայց ապահով եմ որ նուէր մը պիտի առնեմ, որովհետեւ այդ մեծ տունին մարդիկը շատ ազնիւ են : Երբ մօտեցան տունին, դուքսը հեռացաւ տղուն քովէն եւ կողմնակի փողոցէ մը տուն հասաւ եւ ծառայ մը կանչելով ոսկի մը տուաւ անոր ըսելով. «Տո՛ւր այս ոսկին կովը բերող տղուն» : Յետոյ, անմիջապէս դարձաւ այն տեղը ուրկէ պիտի անցնէր տղան կովը յանձնելէ վերջ :

— Տեսնենք ի՞նչ ստացար, հարցուց դուքսը, տղուն :

— Մէկ շիլին մը, պատասխանեց տղան, ահա անոր կէսը քեզի :

— Ո՛չ, ապահովարար մէկ շիլինէն աւելի առիւրսաւ դուքսը :

— Ո՛չ, պատասխանեց տղան. բոլոր առածս այս է եւ կարծեմ մէկ շիլին նուէրն ալ բաւական է :

— Ո՛չ, բաւական չէ՛, ըսաւ դուքսը. սխալ մը տեղի ունեցած պիտի ըլլայ. ես դուքսին բարեկամներէն մէկն եմ. հետս եկուր. տեսնենք աւելի բան մը առած չե՞ս :

Երկուքը մէկտեղ վերադարձան : Դուքսը զանդակ մը հնչեցուց եւ հրամայեց որ բոլոր ծառաները իր առջեւ հաւաքուին :

Երբ ամէնքն ալ եկան, դուքսը տղուն ըսաւ.

— Յո՛յց տուր ինծի թէ ո՛վ տուաւ քեզի շիլինը :

— Սա՛ մարդն էր, ըսաւ տղան, մատակարարը ցուցնելով :

Մատակարարը իսկոյն ծունկի եկաւ, խոստովանեցաւ իր յանցանքը եւ ներողութիւն խնդրեց. բայց

դուքսը նախ հրամայեց որ ստիկն յանձնէ տղուն եւ յետոյ մեկնի իր տունէն. «Դուն, ըսաւ անոր դուքսը, թէ պաշտօնդ կորսնցուցիր եւ թէ պատիւդ, քու բրած խարերայութեամբ: Սովրէ՛ որ պարկեշտութիւնն է լաւագոյն վարձունքը:

Հիմա հասկցաւ տղան թէ ո՛վ էր որ օգնեց իրեն կովը վարելու տակն: Դուքսը ա՛յնքան սիրեց տղան իր քաջութեան եւ պարկեշտութեան համար, որ զայն դպրոց դրկեց եւ անոր համար բոլոր ծախքերը ինք իր գրպանէն վճարեց:

42

Ս Ի Ր Ո Ւ Ա Ծ Ա Շ Ա Կ Ե Ր Տ Ը

Բարի ուսուցիչ մը իր քով հաւաքած էր շատ մը աշակերտներ եւ անոնց կը սովրեցնէր զութ եւ Աստուծոյ երկիւղը:

Այս դպրոցականներէն մէկը, ամենէն պղտիկը, միւսներէն աւելի ազնիւ էր եւ ուսուցիչը զինքը ամենէն աւելի կը սիրէր:

Օր մը աշակերտները իրենց ուսուցչին հարցուցին թէ ինչո՞ւ համար իրենցմէ մէկը ամենէն աւելի կը սիրէր:

Հիմա կ'ըսեմ, պատասխանեց ուսուցիչը, որ ձեռքին մէջ ունէր, թռչուններու բոյն մը, մէջը ձագերով լեցուն:

Պատասխանելէ առաջ, ըսաւ ուսուցիչը, կ'ոնգեմ որ ձենէ ամէն մէկը առնէ այս թուշուններէն մէկը եւ տանի այնպիսի տեղ մը, ուր մարդ չի տեսնէ զինքը, խեղդէ գայն եւ ինծի բերէ :

Ամենքն ալ առին թուշուն մը եւ յետոյ խեղդուած վերադարձուցին, ամենքն ալ, բացի ամենէն փոքր աշակերտէն, որ թուշունը ողջ ձեռքը բռնած վերադարձաւ ուսուցչին քով :

— Ինչո՞ւ չի խեղդեցիր թուշունդ, հարցուց ուսուցիչը :

— Որովհետեւ չի գտայ տեղ մը ուր աչք մը չի կրնար տեսնել զիս : Աստուած ամէն բան կը տեսնէ, պատասխանեց :

Ուսուցիչը բոլորտիքը նայեցաւ. բոլոր դպրոցականները ապշած մնացեր էին եւ լուռ կը կենային :

Հիմա հասկցան թէ ինչո՞ւ իրենց ուսուցիչը իրենց ամենէն փոքր ընկերը աւելի կը սիրէր. վասն զի ան սրտին մէջ ունէր գութ եւ Աստուծոյ վախը :

ՈՒՂՏԸ

Աշխարհի գանազան մասերուն մէջ կան տեղեր, որոնք անապատ կը կոչուին: Այս անապատներուն մէջ ոչ տուներ կան, ոչ առուներ, ոչ ալ ծառեր: Միայն չորս կողմ քարեր և սպառաժներ կը տեսնուին: Այս տխուր անապատներէն անցնելու համար, ճամբորդ մը հետք պէտք է անէ բոլոր իրեն պէտք եղած բաները, այսինքն բաւական ուտելիք, խմելու ջուր, որպէսզի շատ օրեր բաւեն իրեն ճամբորդութեան միջոցին: Չին չի կրնար այս մեծ անապատներուն մէջ օգտակար բլրալ. ան չի կրնար նաև ծանր բեռնել կրել երկար օրեր.

բայց կայ ուրիշ կենդանի մը, որ այս անապատներուն մէջէն ճամբորդութեան համար շատ յարմար է: Այս կենդանին ուղտն է:

Երբ մարդիկ շողենաւով կը ճամբորդեն ծովերուն վրայէն, շողենաւերուն մէջ կ'առնեն ճամբորդներուն համար բոլոր պէտք եղած բաները:

Որովհետեւ ուղտն ալ իր տիրոջ համար նոյնը կ'ընէ, անապատի մէջէն ճամբորդելու ատեն, ան ալ կը կոչուի «Անապատի նա»:

Երբ ուղտին վրայ բեռ դրուի, ուղտը ծունկերուն վրայ կը նստի, որպէսզի տէրը կարող ըլլայ անոր կրօնակին վրայ դնել բեռը: Նոյնպէս երբ բեռը վար առնելու ատենը գայ, դարձեալ ուղտը ծունկերուն վրայ կը նստի եւ բեռը վար կ'առնուի:

Ուղտը կրնայ երկար ատեն առանց ուտելիքի մընալ, բայց ճամբայ ելնելէ առաջ բաւական ջուր կը խմէ, շատ օրեր բաւելու չափ:

Արարացին շատ կը սիրէ իր ուղտը: Ձին կը կրէ իր տէրը. կովը կաթ կուտայ եւ ոչխարը բուրդ՝ հագուստի համար: Արարացիին համար ուղտն այս ամէն կենդանիներուն տեղը կը բռնէ: Երբ ուղտը մեռնի անոր միսը կ'ուտեն եւ մաղէն կտաւ կը շինեն:

Կ Ի Ր Ա Կ Ի Ն

Ահա՛ եկաւ մեզ կիրակին,
 եկաւ Մայիս ամիսն ալ շէն
 նըշենիներ կը ծաղկին
 կը պըսպըղայ ջուրը ակէն:

Ծաղիկները ա՛լ կը բացուին,
 կարծես դըրախտ մըն է՝ աշխարհ
 Մանուշակը, վարդը, կաղնին
 Մեզ կը խօսին անվերապահ:

Անգամներուն տունին բոլոր
 նըէր կուտայ շէն կիրակին,
 Աղջիկներուն ժապաւէն նոր
 եւ կարկանդակ հեզ մանչուկին:

Խընդալ, երգել կուտայ մեզ ան,
 Գինուոյ շիշեր կը պարպըւին,
 եւ դրօշակէն մութ գիշերուան
 կ'ելլեն սրինդն ու մանտօլին:

Տեսէ՛ք ինչպէս մեր գլուղին մէջ
 Հանդարտութիւն մը կայ այսօր,
 Թեթեւ ջաղացքն ու սալն անշէջ,
 Չունին ազմուկ, ո՛չ ալ ժըխոր:

Կ'որոճայ եղն ախոռին քով,
 Լուծէ ազատ, շուքին մէջ դով,
 եւ բահին հետ սայլակը նոր
 Հանգիտտ կ'առնեն հոն անվրդով:

Ջ Ա Յ Լ Ա Մ Ը

Թռչնաճանճը թռչուններուն ամենէն փոքրն, իսկ ջայլամը ամենէն մեծն է:

Կան թռչնաճանճեր, որոնք մեղուներէ աւելի մեծ չեն, մինչդեռ ջայլամը տասը ոտք բարձրութիւն ունի դիտուն դազաթէն մինչեւ դետինը: Ջայլամը կը դըտնուի Արաբիայի եւ Ափրիկէի աւազուտ անապատներուն մէջ:

Արաբացիները զայն ուղտ-թռչուն կը կոչեն, իր վիզին եւ մարմնին ձեւին համար:

Ուղտին պէս ան կը բնակի անապատին մէջ եւ երկար ատեն կրնայ առանց ջուրի ապրիլ:

Ջայլամին թեւերը շատ պզտիկ են եւ չիկրնար անոնցմով թռչիլ, բայց վազելու ատեն, իր թեւերը կը դործածէ թիւրու պէս, եւ մեծ արագութեամբ կը

վազէ : Ամենէն արագընթաց ձին չիկրնար մրցիլ իրեն հետ :

Զայլամին բոյնը աւազին մէջ պարզ ծակ մըն է , ուր էզը 10 կամ 12 խոշոր հաւկիթներ կ'ածէ : Իր բոյնը լաւ կը պահպանէ եւ գիշերն ալ կը նստի հաւկիթներուն վրայ : Շատեր անոր հաւկիթները կը սիրեն եւ դանազան կերպով պատրաստելով կ'ուտեն : Կեղեւներն ալ կը գործածուին դաւաթներ եւ ալլեւալլ զարդեր շինելու համար :

Զայլամը կ'որսան ձիու վրայ հեծած : Փախչելու ատեն , ջայլամը ոլորտապտոյտ կը վազէ : Որսորդները այս բանը գիտնալով կը թողուն որ ան ասդին անդին դառնալով եւ շարժելով շարունակէ վազել , մինչգեռ իրենք ուղղակի եւ շխտակ կը յառաջանան իրենց ձիերուն վրայ , եւ այսպէս թէ ժամանակ կը շահին եւ թէ կը յաջողին հասնիլ իր ետեւէն :

Հալածուժը երբեմն երկու երեք օր կը տեւէ , մինչեւ որ թոչունը յոգնի : Երբ բռնուի , որսորդներուն վրայ կը յարձակի կատաղութեամբ , բայց շուտով կը զսպուի : Հարաւային Ափրիկէի մէջ բնիկները ջայլամը որսալու համար ուրիշ միջոց մը կը գործածեն :

Ինիկ մը կը հագնի ջայլամի մը մորթը եւ անոնց փետուրներով կը զարդարուի . յետոյ այսպէս ծրարաւած անոնց հօտին կը մօտենայ , իրական թոչունին նման շարժումներ րնելով : Երբ կը տեսնէ որ արդէն բաւական մօտեցած է անոնց , յանկարծ կ'արձակէ թունաւոր նեւ մը հօտին մէջ , եւ ընդհանրապէս կը յաջողի որսը բռնել : Զայլամը կ'որսան մասնաւորապէս իր թիւերուն եւ սրչին ճերմակ փետուրներուն համար , որոնք իբրեւ զարդ կը գործածուին :

Տ Գ Է Տ Տ Ղ Ա Ն

Թովմասին հայրը հիւանդ էր եւ անկողինը պառկած: Դաշտին մէջ աշխատած ատեն պաղ առած էր:

Բժիշկը այցելեց հիւանդին եւ երկու դեղ գրեց:

Թովմաս վազելով տարաւ դեղագիրները դեղարան եւ վերադարձաւ դեղի երկու սրուակներով: Սրուակներէն մէկը օշարակ մըն էր, որ պիտի տրուէր հիւանդին դժբախտով: Միւս սրուակը կը պարունակէր տեսակ մը սեւազոյն իւղ, որով հօրը մարմինը պիտի շփէին:

Այս երկրորդ սրուակին վրայ փակցուած էր կարմիր թուղթ մը, որուն վրայ գրուած էր «Թոյն, դուրսէն գործածելի»:

Թովմաս կարգաւ չէր դիտեր եւ հասկցած չէր թէ ի՞նչ կը նշանակէ սրուակին վրայ փակցուած կարմիր թուղթը: Երբ դեղերը բերաւ, հայրը ա՛յնպէս կը տառապէր, որ չկրցաւ անոնց վրայ նայիլ, եւ ըսաւ իր տղուն. — «Ոմեկու դեղէն դժալ մը լեցուր եւ տուր ինձի». Թովմաս բերաւ դժալ մը այն սրուակէն որուն վրայ «Թոյն» գրուած էր:

Հայրը առաւ եւ խմեց զայն: Քիչ ետքը խոր քունի մէջ ինկաւ: Թովմաս կ'ուրախանար տեսնելով որ հայրը այսպէս կը քնանայ: Բայց ան չ'արթնցաւ ամբողջ օրը եւ քնանալով հանդերձ կը տքար:

Երեկոյին բժիշկը եկաւ եւ շատ զարմացաւ տեսնելով որ իր հիւանդը այսպէս խոր քունի մէջ ինկած է: Քննեց զինքը եւ յետոյ մօտեցաւ դարակին, որուն վրայ կը դառնուէր պարպուած սրուակը:

«Ոե՛ղճ տղայ», գոչեց, «Հայրդ թունաւորեր ես»:

Բժիշկը շուտով բացաւ հիւանդին աչուաները եւ դեղթափ մը խմցուց անոր:

Քիչ մնաց որ հայրը մեռնէր․ շատ ուշ կրցաւ առողջանալ, և մինչև և որ առողջացաւ, Թովմաս անձկութեան մատնուած էր: Երբ բոլորովին առողջացաւ և կրցաւ դուրս ելնել, առաջին դործը եղաւ Թովմասը գիւղին դպրոցը տանիլ:

Տղիտութիւնը թէ՛ ամօթ և թէ՛ վտանգ մըն է:

47

Գ Ի Ր Ք Ե Ր Ը

Այսօր ամէն դպրոցական գիրք մը, կամ քանի մը գիրք ունի, դոր կը դնէ չափաւոր գինով մը:

Առաջ այսպէս չէր․ տպուած գիրք չիկար․ միայն ձեռքով գրուած գրքեր կային և ա՛յնքան սուղ էին որ միայն հարուստները կրնային գիրք ունենալ:

Աւտի շատ քիչ մարդիկ կրնային կարգալ սովորիլ: Գրեթէ 500 տարի առաջ Գերմանացի մը, Յովհաննէս Կիլթէնպէրկ անունով, տպագրութիւնը, այսինքն գիրք տպելու արուեստը հնարեց:

Փոքրիկ քառակուսի ձևով այրութեան գիրեր շինեց վոյտի վրայ, ևտքն ալ մետաղի վրայ: Այս գիրերը սեղանի մը վրայ քովէ քով շարելով՝ բառեր կազմեց, յետոյ դանոնք թանձր մեղանով ձեփեց և անոնց վրայ դրաւ խոնաւ թուղթ մը: Յետոյ ամէնքը մէկ դրաւ զօրաւոր ճնշումի մը տակ, այնպէս որ բոլոր գիրերը թուղթին վրայ ելան, այսինքն տպուեցան: Ահա այսպէս սեղի ունեցաւ տպագրութեան գիւտը, Կիլթէնպէրկի շնորհիւ:

Կիլթէնպէրկ եղաւ մարդկութեան ամենէն մեծ բարեբարներէն մէկը: Անոր այս գիւտին շնորհիւ է որ մարդիկ կրցան գիրք ունենալ, կարգալ սովորիլ, կըրթուիլ և յառաջգիւմութիւն ընել ուսումով և գիտութեամբ:

Մ Ե Տ Ա Ղ

Մետաղները երկրագունդին զանազան կողմերը գետնին տակ կը գտնուին: Անոնք մաքուր վիճակի մէջ չեն գտնուիր: Ընդհանրապէս հողով, քարով կամ ուրիշ մետաղներով խառնուած կ'ըլլան:

Ոսկին դեղին եւ փայլուն մետաղ մըն է, ծանր եւ կակուղ: Գլխաւորաբար կը գտնուի Աւստրալիայի եւ Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ:

Այն տեղերը, ուր ոսկի կը գտնուի, ոսկիի հանք կը կոչուին: Սովորաբար ոսկին պղտիկ հատիկներու ձեւով, երբեմն ալ մեծ կտորներով, կը գտնուի: Բոլոր մետաղներէն ամենէն թանկագինն է ոսկին: Անով կը շինուին դրամ եւ դարդեղէններ, ապարանջաններ, մատանիներ, ժամացոյցներ եւ շղթաներ: Արծաթը ճերմակ եւ փայլուն է, եւ գլխաւորաբար Ամերիկայի մէջ կը գտնուի:

Արծաթն ալ թանկագին մետաղ մըն է, արժէքով երկրորդը ոսկիին:

Ասով ալ դրամներ, զարդեր եւ ուրիշ օգտակար առարկաներ կը շինուին. դանակներ, պատառաքաններ, դգալներ, դաւաթներ, ինչպէս նաեւ ժամացոյցներ եւ շղթաներ:

Կապարը դորշ կապոյտ գոյն մը ունի եւ շատ կակուղ է: Անով կը ծածկուին երբեմն տուներու եւ եկեղեցիներու տանիքները: Կապարով կը շինուին նաեւ ջուրի խողովակներ:

Նրկաթը մուխ գորշ գոյն մը ունի եւ կարծր է: Ամենէն օգտակար մետաղն է ան: Նաւեր, տուներ, եկեղեցիներ, մեքենաներ եւ ամէն տեսակ կառքեր շինելու համար երկաթի պէտք ունինք:

Ոսկիով և արծաթով կը շինուին մեր դրամները
և գարգեբը: Երկաթով կը շինուին մեր դործիքները և
կը հայթայթուին ուրիշ շատ պիտոյքներ:

ԱԶՆԻԻ ԴՐԱՑԻՆԵՐ

Չաղացական մը փոքրիկ մանչ մը ունէր: Օր մը առ-
ուին եղբորը խաղալու ատեն, փոքրիկ տղան ջուրին
մէջ ինկաւ: Ատաղձագործ մը որ առուին միւս կողմը կը
բնակէր, տեսաւ այս փոքրիկ տղուն ջուրը իյնալը և
անմիջապէս ինքն ալ ջուրը նետուելով, տղան հաննց
ջուրէն ողջ տողջ և բերաւ յանձնեց իր հօրը:

Տարի մը անցած էր այս գէպէն ի վեր, երբ յան-
կարծ գիշեր մը ատաղձագործին տունէն հրդեհ ծա-
ղեցաւ: Բոցը արդէն տարածուած էր և ատաղձագոր-
ծը հաղիւ ժամանակ ունեցաւ ինքզինքը, կիներ և գա-
ւակները ազատելու: Բայց իր աճապարանքին մէջ մոռ-
ցաւ իր գուակներէն ամենէն պղտիկը, որ երկու տա-
րեկան պղտիկ մըն էր: Այս փոքրիկին լալու ճայնը կը
լսուէր այրող տան մէջէն, բայց հայրը և մայրը չէին
համարձակեր տուն մտնել և ազատել իրենց գուակը
և կուլային:

Նոյն միջոցին հասաւ իրենց դրացի Չաղացականը և
վազելով մտաւ այրող տան մէջ: Գրկեց փոքրիկ աղ-
ջիկը, ազատեց կրակին մէջէն և բերաւ հօրը յանձնեց
ու բտաւ. «Գոհ եմ որ բախտ ունեցայ ինձի ըրած բա-
րիքդ փոխարինելու, դուն իմ մանչս ջուրէն ազատե-
ցիր, ևս ալ քու աղջիկդ կրակէն ազատեցի»:

Այս երկու փոքրիկները երբ մեծցան, ջուրէն հան-
ուածը իրեն կին առաւ կրակէն ազատուածը:

Ե Ղ Բ Ա Յ Ր Ս Ի Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Արշաւիր ու Արփինէ,
Երկու սիրուն պատանի,
Մէկը լուսին կը նմանի,
Միւսը կ'ըսես արփին է:

Ամէն առտու միասին,
Կ'երթան դպրոց քովէ քով
Գիշերները լուռ բերնով
Ոյժ կուտան իրենց դասին:

Իրար ա'յնքան կը սիրեն,
Որ երբ կուլայ իր եղբայր
Սիրտը շրջի դառնաբար,
Կուլայ նաեւ Արփինէն:

Քոյր ու եղբայր առանձին,
Բան մը չեն ուտեր բնաւ.
Նոյն իսկ շաքար կամ արմաւ
Փափաքէն ալ երբ խանձին:

Ինչ որ ունին՝ հաւասար
Բաժին կ'ընեն միշտ սիրով:
Կը մաղթեմ ձեզ հոգիով
Ըլլալ ասանկ քոյր եղբայր:

Յ Ա Ն Ձ Ն Ա Ր Ա Ր Ա Գ Ի Ր

Վաճառական մը ազգով մը իմացուց թէ, իր գրասենեակին մէջ իրեն օգնելու համար տղու մը պէտք ունի:

Գրեթէ յիսուն տղայ ներկայացան այդ պաշտօնին համար:

Վաճառականը կարճ միջոցի մը մէջ այս դիմողներէն մէկը ընտրեց եւ միւսները ճամբեց:

Բարեկամ մը, որ գրասենեակը կը գտնուէր, հարցուց վաճառականին.

— Ի՞նչ պատճառով ընտրեցիք այս տղան որ ոչ մէկ յանձնարարագիր բերած չէր:

— Կը սխալիք, պատասխանեց վաճառականը: Այս տղան շատ մը յանձնարարականներ ունէր:

Երբ ներս մտաւ, մաքրեց կօշիկները եւ դուռը և սեւէն դոցեց, ցուցնելով որ մաքրատէր եւ կարգապահ էր: Ներս մտած ատեն հանեց գլխարկը եւ իմ հարցումներու պատասխանեց շուտով եւ յարգանքով, ցոյց տալով այսպէս թէ քաղաքավար էր:

Ան գետնէն վերցուց դիրքը, զոր ևս դիտմամբ տախտակամածին վրայ դրած էի, եւ դրաւ դայն սեղանին վրայ, մինչդեռ միւսները վրան կոխեցին կամ մէկզի հրեցին. այս բնելով ցոյց տուաւ որ հոգածու էր: Անիկա սպասեց իր կարգին հանդարտութեամբ, փոխանակ ուրիշները հրելու, որով ցուցուց թէ համեստ էր:

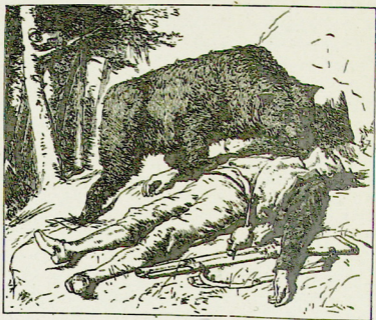
Եւ երբ կը խօսէի հետը, նշմարեցի որ իր հագուստները խնամով խողանակուած էին, մազերը լաւ սանտրուած եւ ակտաները կաթի պէս ճերմակ: Երբ անունը գրեց, գիտեցի որ իր եղունգները մաքուր էին, փոխանակ ազատ սեւցած ըլլալու:

Այս բաները յանձնարարագիրներ չե՞ն: Կարծեմ

Թէ ինչ որ կրցայ տեսնել այս տղուն վրայ իմ աչքերովս քանի վայրկեանի մը մէջ, աւելի կ'արժէ քան բոլոր յանձնարարագիրները, զոր կրնար բերել:

Բարեկամը գոհ մնաց այս պատասխաններէն եւ իրաւունք տուաւ վաճառականին:

52

ՃԱՄԲՈՐԴՆԵՐԸ ԵՒ ԱՐՋԸ

Երկու մարդ անտառի մը մէջէն կ'երթային:

Կը վախնամ որ, ըսաւ մէկը, վայրի դաղաններու հանդիպինք. ես անոնց թաթերուն հետքերը կը տեսնեմ հոս դետինը:

Իսնէ մը մի՛ վախնար, բարեկամ Սրամիտ, պատասխանեց միւսը, որուն անունն էր Պարծենկոտ: Երբ

յարձակում կրենք, կրնանք իրարու օգնել. ևս զօրաւոր եմ և սրտոտ, բանէ մը չեմ վախանար...

Կը լսե՞ս, պոռոպ յանկարծ առաջինը, երբ մօտակայ անտառէն լսուեցաւ արջի մը մըմբուքը:

Մէկ վայրկեանի մէջ Պարձենկոտը, որ արագաշարժ էր, սկիւտի մը պէս մաղլցեցաւ ծառի մը վրայ, մինակ թողլով իր բարեկամը վտանդին առջեւ:

Բայց Սրամիտը չի կորսնցուց իր պատրաստամտութիւնը. ոչ կրնար կոուիլ, ոչ ալ վախճիլ: Ուստի գետինը պտուկեցաւ կոնակին վրայ, շունչը բռնեց, ինքզինքը մեռած ձեւացնելով:

Շուտով անտառէն դուրս ելաւ խոշոր արջ մը և ևկաւ խեղճ Սրամիտին վրայ, մինչ Պարձենկոտը դողդղալով ծառէն վար կը նայէր:

Արջը հոտոտեց Սրամիտը ամէն կողմէն և յետոյ ցուկը մօտեցուց ականջին, այնչափ որ Սրամիտ անոր տաք շունչը կ'զգար:

Սրամիտը բնաւ չիշարժեցաւ և արջը զինքը մեռած կարծելով՝ հեռացաւ դնաց և դարձեալ անտառը մտաւ առանց վնաս մը ընելու:

Երբ Պարձենկոտը տեսաւ որ վտանգը հեռացաւ, ծառէն իջաւ: Ամ շնալով իր վախկոտ ընթացքին վրայ, ուղեց կատակով մը զօրծը ծածկել և բռաւ:

— Բարեկամ, ի՞նչ բռաւ արջը, երբ ականջէդ վար կը վախար:

Սրամիտը պատասխանեց. — Բռաւ որ, պէտք չէ երբեք վտասահիլ քեզի նման Պարձենկոտի մը խօսքին:

Պէտք է մեր քաջութիւնը ցուցնենք զօրծով ոչ թէ խօսքով:

Մ Ե Ծ Խ Օ Ս Ի Կ Ը

— «Ես չեմ վախնար գայլէն», կ'ըսէր Պօղոսիկ
 Եւ ձեւերով ըսպառնական, մեծխօսիկ,
 «Թո՛ղ գայ մէյ մը, կը պոռար ան, որ խեղդեմ
 Ու փրոեմ զինք գետնի վըրայ, մարդոց դէմ .
 Ես կտրիճ եմ, ես ուժեղ եմ, ես շատ քաջ...»
 Յանկարծ ծակէն մուկ մը դալով դէս առաջ
 Խօսքը կտրեց մեր քաջին որ ահաբե՛կ
 Աղաղակներ արձակելով խոյս տուաւ:
 Քաջութիւնը խօսքերու մէջ չէ՛ երբեք,
 Գործքով է որ կը հասկցուի մեր արժէք:

Փ Ո Ք Ր Ի Կ Մ Ի Ն Ո Ւ Շ Ե Ի Հ Ս Կ Ա Ն

Փոքրիկ Մինուշ շատ դուարթ էր. կ'երգէր եւ կը
 սուլէր օրն ի բուն: Անիկա միշտ ուրախ էր եւ հազիւ
 բան մը կրնար զինքը տխրեցնել:

Օր մը Մինուշ խորհեցաւ անտառին մէջ պտոյտ մը
 ընել՝ իր տունէն քիչ մը հեռու, եւ գնաց երգելով եւ
 դեղդեղելով, ա՛յնչափ որ անտառը արձագանգ կու-
 տար իր ձայնին:

Հասաւ յստակ առուակի մը քով եւ ծարաւ ըլլալով
 ծոեցաւ որ ջուր խմէ:

Ճիշդ այդ վայրկեանին, մէկը յանկարծ ետեւէն
 բռնեց զինքը, բարձրահասակ հսկայ մը, իրմէ հարիւր
 անգամ աւելի մեծ:

Այս հսկան ուրախութեամբ իրեն նայեցաւ եւ յե-
 տոյ պարկի մը մէջ դրաւ զինքը եւ հետը տարաւ: Խեղճ
 Մինուշ շատ ջանաց պարկէն դուրս ելնել, բայց ի զո՛ւր:
 Ճշեց, պայքարեցաւ. ջանաց պարկը պատուել. բայց
 հսկան իր ճիգերուն վրայ միայն կը ծիծաղէր: Հսկան
 հասաւ իր տունը, մութ եւ տխուր տեղ մը, բոլորտի-

քը բարձր պատերով: Երբ ներս մտաւ, դուռը դոցնց եւ Մինուշը պարկէն դուրս հաննց: Խեղճ գերին երբ չորս կողմը նայեցաւ, տեսաւ վառուած կրակ մը եւ անոր առջև երկու դռներ, իրմէ աւելի մեծ, որոնք կը խորովէին հսկային ճաշ ըլլալու համար:

Մական հսկան չի սպաննեց Մինուշը, այլ առաջուրնէ պատրաստած բանախ մը մէջ դրաւ զինքը: Բանաւար շատ մութ էր, չորս կողմէ ձողերով զոցուած: Անոր մէջ դրուած էր կտոր մը չոր հաց եւ սղտիկ դաւաթ մը ջուր, իրեն իրրեւ սնունդ: Մինուշ զլուխը դարկաւ երկաթ ձողերուն, ետ դնաց, յառաջ եկաւ եւ զգաց որ շատ թշուառ վիճակի մը մէջ կը գտնուէր:

* * *

Յաջորդ օրը հսկան եկաւ. նայեցաւ Մինուշին եւ տեսնելով որ բնաւ բան մը կերած չէ, զլուխէն բռնեց եւ հացը կտորովէն վար թխմեց: Խեղճ Մինուշ ա՛յնքան վախեցած էր որ բնաւ չէր կրնար բան մը ուտել եւ խմել: Օր մըն ալ մինակ թողուեցաւ մութ բանախն մէջ: Այդ օրը շատ ախտը օր մը եղաւ: Խեղճը միաքը կը բերէր իր աունը, իր բնկերները, փայլուն արեւը, ծառերն ու ծաղիկները եւ շատ մը գեղեցիկ բաներ: Պտուց, ճէնց եւ ջանաց որ երկաթ ձողերուն մէջէն դուրս ելնէ:

Հսկան գարձեալ եկաւ եւ ուղեց որ Մինուշ երգէ, ինչպէս սովորութիւն ունէր առաջ, եւ ուրախ գուարթ ըլլայ: Երգէ՛, երգէ՛, կ'ըսէր ան: Բայց Մինուշ ա՛յնքան ախտը էր որ չէր կրնար երգել: Բանաւր անանկ տեղ մը չէ, որուն մէջ մարդ կարենայ երգել:

Վերջապէս հսկան բարկացաւ եւ դուրս հաննց Մինուշը բռնի երգել տալու համար: Մինուշ բարձր ձայնով ճէնց, պտուց, մաքառեցաւ, յետոյ գլխովայր ինկաւ մեռաւ հսկային ձեռքին մէջ:

Ատիկա ճամարիտ պատմութիւն մըն է:

Խեղճ Մինուշ փոքրիկ թռչուն մըն էր եւ հսկան անգութ աղայ մը:

ՔԱՐԸ ԵՏ ԿԸ ՑԱՏԿԷ

— 0 —

Տղա՛քներ, տղա՛քներ, քար մի՛ նետէք այդ խեղճ
թռչունին, ըսաւ ճերմակ մագերով ծերունի մը:

— Ինչո՞ւ, պարոն, հարցուց տղեկ մը, անիկա շատ
աղմուկ կը հանէ եւ չենք կրնար մտիկ ընել զինքը:

Այո՛, բայց անիկա կը գործածէ Աստուծոյ տուած
ձայնը եւ հաւանական է որ անոր ձայնը ա՛յնքան հա-
ճելի ըլլայ իր բարեկամներուն, որքան ձեր ձայնը ձեզ
սիրողներուն: Ասկէ զատ, կը վախնամ որ քարը ետ
ցատկէ եւ մնասէ ձեզի:

— Քարը ե՞տ ցատկէ. ըսածդ չենք հասկնար, պարո՛ն:

— Լա՛ւ. եկէ՛ք ձեզի պատմութիւն մը բսեմ .

— Ա՛շմա՞րիտ պատմութիւն մըն է բսելիքդ .

— Այո՛, անոր ամէն մէկ բառը ճշմարիտ է :

Քնիսուն տարի առաջ եւ ալ ձեզի չափ տղայ մըն էի : Սովորութիւն բրած էի քար նետելով խաղալ եւ շատ ճարտար եղած էի նշան առնելու մէջ : Օր մը գործի մտայ տարիքոտ երկու անձերու տան մէջ : Երկու ծերունիները շատ բարի էին, ամենուն հետ ազնուութեամբ կը վարուէին :

Շատ թռչուններ իրենց բոյները անոնց շտեմարաններուն տանիքներուն տակ կը շինէին, ունէին իրենց տան մէջ ալ բնտանի կենդանիներ, գոր կը սիրէին եւ կը խնամէին : Զմեռը անցնելէն ետքը թռչուն մըն ալ եկաւ իր բոյնը շինելու նոյն տեղը, ինչպէս կ'ընէր ամէն տարի : Ուրախ դուարթ կը թռչտէր, կարծես թէ նորէն հոս եկած բլլարուն համար կ'ուրախանար :

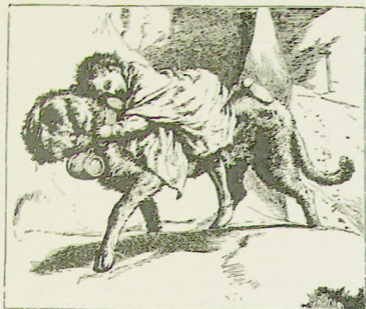
Նստած էր այն տեղին մօտ, ուր պիտի շինէր բոյնը : Անիկա ինծի կը նայէր, կարծես բսել կ'ուզէր թէ վստահ էր որ իրեն սեւէ վնաս պիտի չ'ընեմ : Խորհեցայ նոյն պահուն իմ նշանատութիւնս փորձել այս թռչունին վրայ եւ քար մը առնելով գետնէն նշան առի եւ նետեցի թռչունին : Քարը զարկաւ ճիշտ գլխուն եւ թռչունը գետինը ինկաւ մեռած :

Անոր իյնալը տեսնելով սակայն շատ ցաւ զգացի. բայց եղածը եղած էր: Օրն ի բուն իր ընկերը տխուր ձայնով նշուողելով աստին անդին կը թռչտէր, այնպէս որ սիրտս շատ ցաւեցաւ: Ինչո՞ւ, կ'ըսէի, այսպիսի անմեղ կակ մը սպաննեցի:

Տան տէրերուն բան մը չ'ըսի, բայց անոնք ամէն բան իմացած էին իրենց թոռնիկէն: Անոնք շատ ցաւ զգացին եւ վշտացան իմ անզթութեանս համար: Ձէի կրնար ես իրենց երեսը նայիլ, բայց ըսի իրենց թէ ես ալ որչա՛րի կը զղջայի ըրածիս վրայ: Այս ծերունիները մեռած են շատ տարիներէ ի վեր, նոյնպէս թռչունը, բայց չէ՞ք տեսներ որ քարը ետ ցատկեց եւ վնաս պատճառեց ինձի. որչա՛րի խորունկ վէրք մը բացաւ յիշողութեանս եւ խղճիս վրայ:

Յիսուն տարիէ ի վեր իմ մտքիս մէջ մնացած է այս դէպքը: Որչա՛րի ուրախ պիտի ըլլայի, եթէ այս պատմութիւնս արգիլէր ձեզ թռչուններուն քար նետելէ, որ կրնայ ձեր սիրտն ալ վիրաւորել:

Տղաքները անմիջապէս ձգեցին իրենց ձեռքը ունեցած քարերը, եւ թռչունը այնուհետեւ ունէ վնաս չկրեց անոնցմէ:

ՍԷՆ ՊԷՌՆԱՐ ՇՈՒՆԸ

— 0 —

Սէն Պէռնար շունը մեծ է և զորաւոր է: Մեծ գլուխ մը ունի, երկայն մազեր և մազուտ պոչ մը: Գեղեցիկ նայուածք մը ունի և սրամիտ է:

Ան կը գտնուի Արլոնի լեռները Զուիցերլանդ մէջ: Այս լեռներուն մէջ կան նեղ և սեղաձև ճամբաներ, որոնց վրայէն անցնելով կը ճամբորդեն ուղևորները: Ամառ ատեն ալ ձիւնի փոթորիկներ կը պատահին այս լեռներուն մէջ, բայց ձմեռուան երկար եղանակին միջոցին, այս փոթորիկները շատ սաստիկ կ'ըլլան և ճամբաները և անցքերը շատ վտանգաւոր: Զիւնի փո-

Թորիկները երբեմն յանկարծ կը պատահին, գեղեցիկ եւ պայծառ առաւօտէ մը ետքը:

Զիւնը ա'յնքան շատ կը տեղայ որ մէկ քանի ժամուան մէջ ճամբորդը կը թաղուի ձիւնի կոյտերուն տակ: Հարիւրաւոր անձեր իրենց կեանքը կորսնցուցած են այս լեռներուն վրայէն անցած ատեն: Բայց շատ մը կեանքեր ալ փրկուած են Սէն Պէռնար շունին ուշիմութեան եւ հաւատարմութեան շնորհիւ: Այս շուները իրենց անունը կ'առնեն Սէն Պէռնար անուն վանքէն, ուր անոնք կը պահուին: Այս վանքը կը գտնուի Ալպեան լեռներու ամենէն վտանգաւոր մէկ անցքին վրայ, որ Մեծ Սէն Պէռնար կը կոչուի:

Հոս անձնուէր կրօնաւորներ տարին ի բուն կը բռնակին ուղեւորներու օգնելու նպատակաւ: Անոնք իրենց շուներուն օգնութեամբ շատ կեանքեր ազատելու կարող եղած են:

Շուները վարժուած են կորսուած ճամբորդները գտնելու: Զմեռ ատեն ամէն օր զոյգ զոյգ դուրս կը թողուին, մէկուն վիզէն կախելով զամբիւղ մը, որուն մէջ ուտելիք դրուած է եւ պատիկ շիշ մըն ալ գինի, միւսին կոնակին վրայ դրուած է բրդէ վերարկու մը: Երբ շուները նուազած մարդ մը գտնեն, կարելի կ'ըլլայ շուտով անոր սնունդ տալ եւ տաքցնող վերարկու մը հագցնել:

Եթէ մարդը կրնայ քալել, շուները զինքը կ'առաջնորդեն դէպի վանք, ճամբան բարձր ձայնով հաջելով,

որպէսզի կրօնաւորները ի մանան թէ իրենք կը վերա-
դառնան :

Եթէ մարդը շատ թմբած է եւ չի կրնար շարժիլ,
չուները վանք կ'երթան եւ կրօնաւորները կ'առաջնոր-
դեն մարդուն դանուած տեղը :

Երբեմն նամբորդը ձիւնին տակ թաղուած կ'ըլլայ :
Եթէ կրօնաւորները մինակ ըլլային, պիտի չի կրնային
զանել մարդը . բայց շուներուն սուր հոտառութիւնը
երեւան կը հանէ մարդը : Անոնք իրենց ոտքերով կը
փորեն ձիւնը եւ կը հաչեն ու կ'ոռնան, մինչեւ որ կրօ-
նաւորները հասնին :

Կ'ըսուի թէ շուն մը այս կերպով քառասուն երկու
կեանք ապատած է :

Անգամ մը կին մը իր փոքրահասակ զաւակին հետ
լեռնէն վեր կը բարձրանար . ձիւնակոյտ մը կինը տա-
պալից : Տղան մնաց անվնաս, բայց մտած եւ թմբած :
Այս շուներէն մին գտաւ անգան եւ յաջողեցաւ կոնակը
առնել զայն եւ վանք տանիլ, ուր կրօնաւորները շու-
տով կը խնամեն եւ կ'առողջացնեն փոքրիկը :

Ա Ն Խ Ո Շ Ե Մ Փ Ա Փ Ա Ք Մ Ը

Փայտահատ մը մեծ անտառի մը մէջ փայտ կը
կտրէր : Շատ յոյնած եւ քրտինքով երեսները թրջուած
ըլլալով, վայրկեան մը կեցաւ հանդէսը եւ համար : Կը
մտածէր իր տաժանելի կեանքին վրայ, կ'ողբար եւ
կ'ըսէր .—

Ի՞նչ դժբախտութիւն աղքատ ծնած ըլլալը . ինչո՞ւ
համար հարուստ եւ երջանիկ չեմ :

Երբ այս խօսքերը կ'աւարտէր, իրմէ քանի մը քայլ

անդին տեսաւ զեղեցիկ երիտասարդ կին մը, որ անոյշ ձայնով մը ըսաւ իրեն.—

«Լսեցի քու զանգատներդ եւ կը գթամ քու վրադ. խնդրէ ինձմէ ինչ որ կ'ուզես, իսկոյն խնդրածդ պիտի շնորհեմ քեզի»:

Փայտահատը ժպտելով պատասխանեց.

«Ո՛վ բարի ոգի, հրաման տուր որ ոսկիի փոխուի ամէն բան, որուն ես դպչիմ»:

— «Կ'ուզէի որ,— պատասխանեց երիտասարդը,— աւելի լաւ բան մը խնդրէիր. թող քու ուզածդ ըլլայ».

Փայտահատը ուզելով իր զօրութիւնը փորձել, ծառի մը ճիւղը բռնեց. եւ ահա ճիւղը իր տերեւներով եւ պտուղներով ոսկիի փոխուեցաւ:

«Ի՛նչ հրաշք, ի՛նչ ուրախութիւն. կը գոչէր: Այսուհետեւ ա՛լ պիտի չ'աշխատիմ, այլեւս երջանիկ պիտի ըլլամ, ճերմակ հաց եւ խորովածներ պիտի ուտեմ եւ անոյշ գինի պիտի խմեմ: Վերջին անգամ մըն ալ ուտեմ այս սեւ հացը եւ իմ կուժէս ջուր խմեմ ծարաւս յագեցնելու համար»: Այսպէս խօսելով առաւ հացը եւ բերանը տարաւ գայն, բայց հացը ոսկիի փոխուած էր: Առաւ կոյժը եւ իր շրթունքներուն մօտեցուց գայն, ջուրը մետաղի փոխուած էր եւ չէր հոսեր: Փայտահատը յուսահատ, կը մըմնջէ դողդղալով. «Ի՞նչ ըրի ես, հարստութեան սէրը ի՛նչ սխալ մը գործել տուաւ ինձի: Միթէ այս անիծեալ մետաղը իմ անօթութիւնս եւ ծարաւս կրնա՞յ յագեցնել. ո՛հ, աշխարհի բոլոր ոսկին կուտամ պատառ մը հացի եւ դաւաթ մը ջուրի փոխարէն»:

Այս վայրկեանին փայտահատը արթնցաւ, վասնզի այս ամէնը լոկ երագ մըն էր:

«Ի՛նչ ուրախութիւն, գոչեց խեղճ մարդը, ոսկիի տեղ ունիմ հացս եւ իմ մաքուր յտակ ջուրս. որչա՛փ կը սիրեմ հիմա աշխատութեամբ լեցուն իմ կեանքս»:

Տ Ղ Ո Յ Պ Ա Ր Տ Ա Կ Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր Ը

Տղա՛յք, ձեր ծնողքին հետ յարգանքով վարուեցէք: Կան տղաքներ, որոնք իրենց ծնողքին հետ խիստ բառերով կը խօսին, եւ քէն կ'ընեն երբ անոնք իրենց մէկ սխալը կը ցուցնեն:

Երախտապարտ եղէք ձեր ծնողքին: Երբ հիւանդ ըլլաք, անոնք դուրդուրանքով եւ սիրով կը խնամեն ձեզ, եւ երբ բանի մը պէտք ունենաք, ուրախ զուարթ կ'աշխատին ձեզի պէտք եղած բանը հայթայթելու:

Ապահովաբար ապերախտ տղայ մը չատ չարասիրտ է: Հնազանդեցէք ձեր ծնողքին: Վստահեցէք անոնց եւ սեւէ բան դադանի մի՛ պահէք անոնցմէ: Եթէ կ'ուզէք բանի մը ձեռնարկել, նախ անոնց հաւանութիւնը խնդրեցէք:

Սիրեցէք ձեր ծնողքը եւ ա՛յնպէս ապրեցէք որ անոնք ձեր վրայ նային ուրախութեամբ: Ա՛յնպէս ապրեցէք որ ձեր բարի գործերով եւ պատիւով անոնց ծնութեան օրերը քաղցրացնէք:

ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ
ՀԱՅ ՏՂԱՔՆԵՐՈՒՆ

Տղաք սիրուն
Ահա՛ դարուն
Ծըլեր ծաղկեր է արդէն,
Ձեզ խնկարոյր
Սիրոյ համբոյր:

Ձմրուխտ կանանչ,
Լոյս ու ճաճանչ
Գրգուանքն ըմպեն զեփիւռին,
Ծառերուն տակ,
Ձայնով յստակ
Սոխակներն ալ կը թառին:

Գիշեր ցերեկ
Ցուքեր նորեկ
Կը թեւածին, կը թռչին,
Բնութեան վրայ
Կը թըրթըռայ
Կեանքի ժրպիտն առաջին:

Աղբիւրն, առուն
Են բարբառուն,
Կը ճըլվըլան, կը մնջեն,
Կարօտակէզ
Կ'ողջունեն ձեզ
Աստղերն, ամպերուն մէջէն:

Սիրո՛ւն տրղաք
 Դուք կը խաղաք
 Անհող, անվիշտ, ժպտադէին,
 Եւ ամէն օր
 Հաճոյքներ նոր
 Կը պարզըին ձեր աչքին:

Յաւ, մրտմբտուք
 Դեռ չունիք դուք,
 Ո՛չ ալ խրոսովք, տարակոյս.
 Կուռ տաղնապներ
 Ձեն մրթապներ
 Ձեր սիրտն անմեղ, հողին կոյս:

Թիթուան նրման
 Որ կուղայ ման
 Մաղկէ ծաղիկ, վարդէ վարդ
 Արագ արագ
 Դուք կը սուրաք
 Արեւին տակ, միշտ զուարթ:

— Բայց օրեր կա՞ն
 Ուր սիրական
 Սանդով մը չէք փափաքիր
 Դպրոց երթալ
 Եւ ամէնքդ ալ
 Դասեր սովորիլ, զըրել զիր:

Ձունի՛ք սակայն
 Հասակ երկայն.
 Դեռ արհաս էք ու սղտիկ
 Կեանքին ճամբան
 Կ'ուղէ շա՛տ բան,
 Քարուտ, փշոտ է սաստիկ...:

Մե՛ծ ամօթի
Տէր, անօթի
Կը մընայ մարդ եւ անտէր,
Ուսմամբ արթուն
Երբ գիտութիւն
Հաշիւ, լեզու չի՛ գիտեր:

Վստա՛հ եղէք
Դուք — դեռ եղէք —
Ծա՛ռ մը կ'ըլլաք հաստատուն
Երբ ժիր, շուտիկ
Միշտ աշխատիք
Եւ սիրէք ձեր դասատուն:

Պաղ, երգ ու պար,
Սովորաբար
Են անվընաս, անվրտանդ,
Միայն, տըղա՛ք,
Պէտք է խաղաք
Երբ ա՛լ չունիք աշխատանք:

Ձեր ծընողքին
Հետ անմեկին
Պիտի ժպտինք ու ցնծանք
Երբ վշտագին
Հայոց ազգին
Ըլլաք պատի՛ւն ու պարծանք:

ԱՂԵՔՍ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՅՈՒՄՆԵՐ

Կ Ա Ղ Ա Ն Դ Չ Է Ք

Զատէշտ Մէկ Արար

Անձեր՝ ՕՆՆԻԿ — ՄԱՐԻԱՄ

Տեսարանը կը ներկայացնէ սրահ մը :

ՕՆՆԻԿ .— Եւ հիմա մտածէ որ խենդի պէս պիտի վտանենք ինչ որ ա՛յնքան դժուարութեամբ շահած եմ : Այս դրամը իբրև նուէր, իբրև պարգև այնպիսի մարդոց ձեռքը պիտի անցնի, որոնք բնաւ մեր վրայ մտածած չունին, ինչպէս որ մենք ալ անոնց վրայ մտածած չունինք :

ՄԱՐԻԱՄ .— Բայց կան բաներ, որոնք մարդ ստիպուած է ընելու :

ՕՆՆԻԿ .— Կը հասկնամ, բայց այս բանը զիս շատ կը նեղացնէ, ո՛հ, այս կազանդէքները, սովորութիւն մըն է ասիկա դոր պէտք է ջնջել : (Զեռքը կ'առնէ քուղբ-էւ մատխտ) Ուրեմն մեր տալիքներուն ցանկը պատ-րաստենք :

ՄԱՐԻԱՄ .— (Մօտենալով) Այո՛ :

ՕՆՆԻԿ .— Ամենէն ստաջ կայ դռնապանը : Անխել-քին մէկը որ մեր դուռս ելած իրիկունները ժամ մը կ'սպասեցնէ մեզի դուռը բանալու համար :

ՄԱՐԻԱՄ .— Կարելի է քունը ծանր է :

ՕՆՆԻԿ .— Երբ մէկուն քունը ծանր է, դռնապա-նութեան անդ ուրիշ գործ մը պէտք է փնտռէ :

ՄԱՐԻԱՄ .— Բայց այս ամիս ամէն անգամ որ գանդակը հնչեցուցինք, անմիջապէս դուռը բացաւ :

ՕՆՆԻԿ .— Այո՛, որովհետեւ կազանդէքի հոտը կ'առնէր կոր. ես բան մըն ալ չեմ ուզեր տալ անոր :

ՄԱՐԻԱՄ .— Ո՛չ, բարեկամս, կարելի չէ այդպէս բան ընել. թողին մէջ ամէն մարդ կ'իմանայ. անկէ դատ, անիկա յետոյ մեզմէ վրէժ լուծել կ'ուզէ եւ մեր զիճակը բոլորովին անհանդուրժելի կ'ըլլայ :

ՕՆՆԻԿ.— (Ուսերը բարձրացնելով) Է՛հ, ի՞նչ տանք դռնապանին. հի՞նդ տօլար :

ՄԱՐԻԱՄ.— Շատ քիչ է :

ՕՆՆԻԿ.— Յիսուն տօլար տալու չեմ անշուշտ :

ՄԱՐԻԱՄ.— Դուն միշտ կը չափազանցես... §10 :

ՕՆՆԻԿ.— (Հառաչելով) Տա՛սը տօլար դռնապանին. (կը գրէ) հիմա անցնինք սպասուհիին :

ՄԱՐԻԱՄ.— Այո՛, այս աղջիկը ազնիւ է. պէտք է որ անոր ալ կաղանդէք մը տանք :

ՕՆՆԻԿ.— Ի՞նչ նուէր կ'ուզես տալ անոր : Անդլիերէն քերականութիւն մը եւ բառարան մը : Շատ պէտք ունի այս գրքերուն, ըսածին կէսը ինքն ալ չի հասկնար :

ՄԱՐԻԱՄ.— Շատ չար ես : Մեր սպասուհին, Եսթերը իր կրցածը կ'ընէ. ան անդլիերէն աղէկ չի խօսիր, բայց պարկեշտ է եւ կերակուր եփել ալ կ'սկսի սովորիլ :

ՕՆՆԻԿ.— Շատ լաւ. հասկցանք. ան ալ պիտի առնէ նուէրը. բայց ի՞նչ :

ՄԱՐԻԱՄ.— Տակաւին որոշած չեմ :

ՕՆՆԻԿ.— Ես դտայ... դուն Յունուար մէկին ամբողջ օրը պտտելու հրաման կու տաս իրեն. մենք կ'երթանք ճաշարան մը ցորեկուան ճաշերնիս կ'ընենք եւ իրիկունն ալ իմ Թագուհի հօրաքրոջս տունը :

ՄԱՐԻԱՄ.— Ձէ՛, չէ՛. իմ Երանուհի հօրաքրոջս տունը կ'երթանք :

ՕՆՆԻԿ.— Իմ Թագուհի հօրաքրոջ տունը. (Թագուհի հօրաքրոջ սուր ձայնը նմանցնելով). «Միրելի եղբոր որդիս, ի՞նչպէս ես» :

ՄԱՐԻԱՄ.— Պէտք չէ որ ծաղրես գինքը, օր մը դուն անոր ժառանգորդը պիտի ըլլաս :

ՕՆՆԻԿ.— Ասիկա ամենէն մեծ հաճոյքն է որ կ'ընայ ընել ինծի... Եւ որչափ կարելի է շուտով, կը յուսամ :

ՄԱՐԻԱՄ.— Ձե՞ս ամ չնար որ ատանկ բաներ կ'ը-

սես . պէ՛տք է իրեն գեղեցիկ նուէր մը տանք :

Յննիկ .— Ո՞հ, ո՞հ, բայց մենք միլիօնատէր չենք .
ի՞նչ նուէր տանք . զաղա՞ղ մը, (կը խնդայ) :

ՄԱՐԻԱՄ .— (Բարկացած) Ի՞նչ տխուր կատակներ
կ'ընես : Մտիկ բրէ, ևս խանութներուն պատուհաննե-
րուն մէջ տեսայ գեղեցիկ հովահար մը :

Յննիկ .— Հովահար մը . . . ձմե՞ռ օրով, ա՛ն քե-
զի գեղեցիկ նուէր : Երանուհի հօրաքոյրդ այնչա՛փ
նիհար է որ զամի կը նմանի . ի՞նչ պիտի ընէ հովա-
հարը . երբեք տաքէն նեղուելու վիճակին մէջ չէ (կը
խնդայ) :

ՄԱՐԻԱՄ .— (Սաստիկ բարկացած) Անիկա քու
Թագուհի հօրաքոյրիդ չի նմանիր, որ տակառի մը շափ
դէր է . (նամացնելով Թագուհի իօրաքրոջ հաստ ձայ-
նը) . «Քարի լոյս, սիրելի աղջիկս, ձեզի ճաշելու
հրախրեցի . . .» . միայն ուտելիքի վրայ կը մտածէ .
չէ թէ հովահար, այլ հողմաղացք մը պէտք է նուէր
տալ անոր (կը խնդայ) :

Յննիկ .— (Բարկացած) Քիչ մը յարգանքով խօ-
սէ : Յր մը դուն ալ անոր ժառանգորդը պիտի ըլլաս :

ՄԱՐԻԱՄ .— (Չարամտութեամբ) Ատիկա ամենէն
մեծ հաճոյքն է որ ան կրնայ պատճառել ինծի, կարե-
լի եղածին չափ շուտ . . . կը յուսամ :

Յննիկ .— Լա՛ւ, լաւ, դուն շատ սրամիտ ևս, բայց
բոլոր այս վիճարանութիւնները չեն կրնար մեր խըն-
դիրը լուծել . (մտածելով) ո՞հ, ևս զաա՛յ . . . զաա՛յ :

ՄԱՐԻԱՄ .— Ի՞նչ . . . Ի՞նչ զաար :

Յննիկ .— Մեր խնդրին լուծումը (Ոտքի կ'ելնէ եւ
կը պարէ) . ամէն տարի Յունուար մէկին, քու Երա-
նուհի հօրաքոյրդ ձեզի նուէր մը կուտայ . իմ Թագու-
հի հօրաքոյրս ալ : Ուրեմն Թագուհի հօրաքոյրիս տա-
լիք կազանդչէքը կուտանք Երանուհի հօրաքոյրիդ և
Երանուհի հօրաքոյրին տալիքը Թագուհի հօրաքոյրին

կուտանք: (Երեսը հովաքիելով քուղքովը եւ գոհու-
նակ դէմքով): Ասիկա բնաւ դժուար բան մը չէ. մեր
դրամն ալ մեր գրպանը կը մնայ:

ՄԱՐԻԱՄ. — (Ծաղրելով) Իրաւ որ դուն սխալ
գործի մը մէջ մտած ես. դուն արժանի ես գանձային
նախարար մը ըլլալու:

Խ Ա Բ Ո Ւ Ա Ծ Բ Ժ Ի Շ Կ Ը

Անձեր՝ ԲԺԻՇԿԸ, ՏԻԿԻՆ ՄԸ, ԾԵՐ ԱՂՔԱՏ ԿԻՆ ՄԸ
Առաջին Արար.

*Տեսարանը, երկու մասի բաժնուած, կը ներկա-
յացնէ ակնարոյթի մը նախասենեակը եւ հիւանդ դար-
մանելու սենեակը:*

ՏԵՍԻՂ Ա.

ՏԻԿԻՆԸ (Առանձին նախասենեակին մէջ) . — Ատե-
նէ մը ի վեր աչքերս կը ցաւին. տեսողութիւնս կը տը-
կարանայ. նայուածքս հետզհետէ կը պղտորի, այն
աստիճան որ չեմ կրնար ասեղնագործել. մինչեւ իսկ
չեմ կրնար կարդալ: Կը վախնամ որ կոյր պիտի ըլլամ:
Ինծի ըսին թէ այս ակնարոյթը Բարիզի ամենէն ճար-
տարն է եւ եկայ անոր քննել տալու աչքերս: Կը յուսամ
որ քիչ ատենէն պիտի յաջողի թուփել աչքերուս տկա-
րութիւնը:

ՏԵՍԻՂ Բ.

ԲԺԻՇԿԸ. — (Նախասենեակին դուռը բանալով)
Հաճեցէք ներս գալ, Տիկին եւ նստիլ հոս:

ՏԻԿԻՆԸ. — (Խուցը մտնելով եւ նստելէ յետոյ)

Պարոն՝ն, ժամանակէ մը ի վեր աչքերու ցաւով կը նեղուիմ, կը տատապիմ եւ կը վախնամ որ տեսողութիւնս պիտի կորսնցնեմ :

Բժիշկէ՛լ .— (Գործիք մը կ'առնէ եւ մանրակրկիտ կերպով կնոջ աչքերը կը քննէ) . հը՛, հը՛, շատ ծանր վիճակ մը ունին ձեր աչքերը, Տիկին :

Տիկինէ՛լ .— Ա՛հ, Աստուած իմ :

Բժիշկէ՛լ .— Մի՛ վախնաք, կրնամ ես բժշկել . . . միայն դարմանումը շատ երկար պիտի ըլլայ :

Տիկինէ՛լ .— Բայց ի՞նչ ունին աչքերս, պարոն՝ն :

Բժիշկէ՛լ .— Տիկին, կը ցաւիմ որ կը սղարտաւորուիմ բոկ ձեզի թէ ձեր աչքին տեսողական ջիղը վընասուած է եւ տեսողութիւննիզ պիտի կորսնցնէք :

Տիկինէ՛լ .— (Գրեթէ նուաղած) Աչքի . . . տես . . . ողութիւնս . . . պիտի կորսնցնե՛մ . . . Ա՛հ, Աստուա՛ծ իմ, ի՞նչ պիտի ըլլայ այս բանը :

Բժիշկէ՛լ .— Ձեր աչքին հիւանդութիւնը սա է, Տիկին՝ն, տեսողական ջիղին եւ ցանցենիին անոզայացում մը, (բժշկին խօսած ատեն Տիկինը բժիշկին ամէն մէկ խօսքին վրայ բացագանչութիւններ կ'ընէ . ո՛հ, Աստուա՛ծ իմ, ո՛վ երկինք, կորսուեցա՛յ, գրացէ՛ք ինծի) :

Բժիշկէ՛լ .— Այս անոզայացումը մասնակի կամ ամբողջական է, շարունակական կամ պարբերական . պատճառները ուղղակի կամ անուղղակի են եւ դարմանումը ընդհանուր կամ տեղական կրնայ ըլլալ . նշանները աւելի կամ պակաս լուրջ են, հիւանդութեան բընութեան եւ պատճառներուն համեմատ :

Տիկինէ՛լ .— (Դողդղալով) Ո՛հ, Աստուած իմ, կորսուե՛ցայ, տասնկ հիւանդութենէ մը երբե՛ք պիտի չի բժշկուիմ . զթացէ՛ք ինծի, ի՞նչ պէսք է ընեմ :

Բժիշկէ՛լ .— Իմ վրաս վստահութիւն ունեցէք եւ բոլորովին իմ դարմանումներուս յանձնուեցէք : Անշուշտ Բարից կը բնակիք :

ՏիկիՆԸ.— Աւա՛ղ, ո՛չ, պարո՛ն, ես ուրիշ քաղաք մը կը բնակիմ եւ յատկապէս Բարիզ եկայ ձեզի խորհուրդ հարցնելու:

ԲԺԻՇԿԸ.— Կը ցաւիմ որ ձեզի սոսկում պատճառեցի, բայց ի՛նչ ընեմ, պէտք է որ ճշմարտութիւնը ըսեմ. ձեր հիւանդութիւնը պէտք է որ ազդու կերպով եւ անմիջական կերպով դարձանուի: Պէտք է որ շատ անգամ տեսնեմ ձեզ, գրեթէ ամէն օր:

ՏիկիՆԸ.— Ուրեմն պէտք է որ Բարիզի մէջ յարկաբաժին մը վարձեմ:

ԲԺԻՇԿԸ.— Ես ալ այդ բանը խորհուրդ պիտի տայի ձեզ: Միայն բացարձակ հանգիստ եւ յարատեւ խրնամքը ձեզ պիտի բժիշկեն, ապա թէ ոչ, բան մը չեմ երաշխաւորեր: Ուրեմն վաղը. (Տիկինը կը մեկնի):

ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՐԱՐ

Տեսարանը Նոյն

Ա. ՏԵՍԻԼ

Տիկինը եւ Ազատ Կին մը. (Երկուքն ալ նստած են ակնաբոյժին նախասենեակը եւ կ'սպասեն):

ՏիկիՆԸ.— (Ազատ կնոջ հետ խօսելով) Դո՞ւք ալ աչքի հիւանդութենէ կը տառապիք):

ԱՂՔԱՏ ԿիՆԸ.— Այո՛, Տիկին, գրեթէ՛ չեմ տեսներ եւ բարեսիրտ կին մը ինծի նամակ մը տուաւ եւ յանձնարարեց զիս Պարոն ակնաբոյժին:

ՏիկիՆԸ.— Ո՛հ, սոսկալի հիւանդութիւն մըն է ասիկա: Ես ալ ունիմ. վեց ամսէ ի վեր մութ սենեակի մը մէջ բանտարկուած եմ. կապոյտ ակնոցներ կը դրնեմ. խեղճ աչքերուս վրայ կոխաններ կը դնեմ եւ հակառակ բժիշկին խնամքներուն եւ իմ զգուշութեան, բնաւ բարւոքում մը չի տեսայ: Վհատեցուցիչ բան է.

ուստի այսօր եկայ իմ դժգոհութիւնս յայտնելու :

ԱՂՔԱՏ ԿԻՆԸ. — Սակայն ամէն մարդ կ'ըսէ որ այս ակնարոյժք Բարիդի լաւագոյն ակնարոյժն է : Անիկա միայն հարուստները կը դարձանէ եւ միայն մասնաւոր շնորհք մըն է որ կ'ընէ երբ աղքատներ ալ կը դարձանէ : Հաւանական է որ, Տիկին, երբ դուք ալ ինծի պէս աղքատ մը լլայիք, ձեր բժշկութիւնն ալ աւելի արագ կ'ըլլար :

ՏԻԿԻՆԸ. — Ա՛հ, Աստուած իմ, ի՞նչ լաւ դադափար մը յայտնեցիր. թերեւս շատ իրաւացի է ձեր բաժը. (մեկո՛ւսի) եթէ համարձկէ՛ր միայն... ինչո՞ւ չէ : (Խօսքը աղքատ կնոջ ուղղելով) Շո՛ւտ ըրէ, զըլխարկդ, շալդ, հովանոցդ, սակառդ եւ յանձնարարագիրդ ինծի փոխ աուր եւ դուրսը ինծի սպասէ. (Յետոյ քսակը քանալով) ահաւասիկ քեզի դրամատոմս մը. (Կ'առնէ հիմ շալը եւ գլխարկը ձեր աղքատ կնոջ եւ աղքատի կերպարանքով կը ծպտի) :

Բ. ՏԵՍԻԼ

Բժիշկը եւ Աղքատ Կինը .

Բժիշկը. — (Նախասեմեակին դուռը կը բացայ եւ աղքատ կնոջ կ'ըսէ.) Ո՞վ քեզ հոս մտցուց, դուրս ելիր, ես սղորմութիւն չեմ տար :

ԿԵՂԾ ԱՂՔԱՏ ԿԻՆԸ. — (Նամակը երկնցնելով եւ այծի ձայնով մը) . Ներեցէք, Պր. Բժիշկ, ձեր յաճախորդներէն Տիկին մը բարեհաճեցաւ ինծի տալ այս նամակը, ձեզի տալու համար :

Բժիշկը. — (Կարդալով) Շատ լաւ, ներս եկուր :

ԿԵՂԾ ԱՂՔԱՏ ԿԻՆԸ. — (Կռակը ծռած կը յառաջանայ դժուարութեամբ քալելով եւ հովանոցին կրքնած) . Բարի լոյս, Պր. Ակնարոյժ, (Շատ մը խոնարհութիւններ կ'ընէ), Շատ բարի էք դուք, Աստուած օրհնէ ձեզ եւ պահէ պահպանէ ձեզ :

ԲժիշկԿԸ.— (Խստութեամբ) Տեսնե՛նք, ին՞չ ունիք:

ԿԵՂԾ ԱՂՔԱՏԸ.— Աչքերս կը ցաւին, Պարոն:

ԲժիշկԿԸ.— (Երեսանց քննելով ծերունիին աչքերը) Տեսայ:

ԿԵՂԾ ԱՂՔԱՏԸ.— Ծա՞նր բան մըն է, Պր. Ակնարոյժ:

ԲժիշկԿԸ.— (Ուսերը բարձրացնելով) Դուն բան մըն ալ չունիս:

ԿԵՂԾ ԱՂՔԱՏԸ.— Ի՞նչ, բան մըն ալ չունի՞մ:

ԲժիշկԿԸ.— Ոչի՛նչ, բացարձակապէս բան մը չունիս:

ԿԵՂԾ ԱՂՔԱՏԸ.— Բայց, Պր. Բժիշկ, աղէկ մը նայեցա՞ք, ապահո՞ւ վ էք:

ԲժիշկԿԸ.— Է՛հ, ես ըսածս դիտեմ:

ԿԵՂԾ ԱՂՔԱՏԸ.— Բայց, պարոն, ինծի ըսած էին թէ,— ի՞նչ բան էր աս — ծանր հիւանդութիւն մը, ջիղերու եւ ցանցենիի անդդայացում...

ԲժիշկԿԸ.— Անդդայացո՞ւմ ջիղերու...

ԿԵՂԾ ԱՂՔԱՏԸ.— Այո՛, ճիշդ այդ, Պր. Բժիշկ:

ԲժիշկԿԸ.— (Խնդալով) Հանդիստ եղիր. մէկը ուրած է վրադ խնդալ. աչքերդ տկար են. այս է ամէնը. պէտք է քիչ մը դորացնել. ամէն երեկոյ տաք աղի ջրով լուա՛. դժուար բան մը չէ ասիկա:

ԿԵՂԾ ԱՂՔԱՏԸ.— Բայց իմ բժիշկս ասանկ չըսաւ:

ԲժիշկԿԸ.— Քու բժիշկդ շառլաթան մըն է. տգէտ մըն է. դնա՛ իրեն իմ կողմէս ասա՛նկ ըսէ:

ԿԵՂԾ ԱՂՔԱՏ ԿԻՆԸ.— (Ինքզինքը շտկելով, վերայի շալը եւ հին գլխարկը վար կը նետէ եւ իր դէմքը ցուցնելով, եւ բնական ձայնը հանելով) Կը ճանչնա՞ս դիս, ուրեմն, այս շառլաթանը եւ տգէտը դո՛ւն ես, պա՛րոն:

(ՎԵՐՁ)

Փ Ա Ս Տ Ա Բ Ա Ն Ը

Զատէշտ Մէկ Արար

— o —

— Ա Ն Ձ Ե Ր Ը —

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ, Փաստարան
ԳԱՌՆԻԿ, Հովիւ Մարտիրոսի
ՄԱՐՏԻՐՈՍ, Ագարակապան
ՊՐ. ԱՐԳԱՐ, Գատաւար

— o —

Տեսարան Ա.

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ ԵՒ ԳԱՌՆԻԿ

ԳԱՌՆԻԿ. — Կը խնդրեմ որ իմ տիրոջս, Պր. Մարտիրոսի հետ ունեցած դատիս մէջ զիս պաշտպանէք. կը խոստանամ լաւ վճարել ձեզի:

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ. — Ա՛յդպէս կը պահանջեմ: Պատմէ ինձի գործը, առանց բան մը ծածկելու:

ԳԱՌՆԻԿ. — Պէտք է գիտնաք որ տէրս շատ քիչ բան կը վճարէ, ես ալ վնասս հանելու համար, սանկ նանկ քանի մը գործեր կ'ընեմ մտավճառի մը հետ:

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ. — Ի՞նչ գործ կ'ընես:

ԳԱՌՆԻԿ. — Կը նայիմ որ սչխարները ծաղկախառէ չի մեռնին:

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ. — Ատոր մէջ յանցանք մը չի կայ: Ի՞նչ կ'ընես ատոր համար:

ԳԱՌՆԻԿ. — Կը սպաննեմ ոչխարները՝ երբ կը տեսնեմ որ մեռնելու վրայ են:

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ. — Այդ դարմանը ճիշդ է, բայց արդեօք դիտմամբ չե՞ս մեռցներ ոչխարները, տէրոջդ այնպէս հաւտացնելով որ ծաղկախտէ մեռան անոնք, որպէսզի ծախես դանոնք եւ դրամը գրպանդ դնես:

ԳԱՌՆԻԿ. — Այդպէս կ'ըսէ տէրս, որովհետեւ անցեալ գիշեր... երբ հօտը փարախին մէջ դրի, տեսաւ որ կը բռնէի... ըսե՞մ ամէն բան:

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ. — Այո՛, եթէ կ'ուզես որ քու դատդ ես վարեմ:

ԳԱՌՆԻԿ. — Ուրեմն, անցած գիշեր տեսաւ որ ես կը բռնէի... ես կը բռնէի ոչխար մը, որ շատ առողջ էր: Հաւատա՛ խօսքիս, առանց մտածելու, չգիտնալով թէ ի՛նչ կ'ընեմ... կամաց մը դանակս կոկորդին քովը դրի... այնպէս որ չեմ գիտեր ինչպէս եղաւ, բայց շուտով մը մեռաւ:

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ. — Կը հասկնամ. մէկը տեսա՞ւ քեզ:

ԳԱՌՆԻԿ. — Տէրս փարախին մէջ պահուըտեր էր: Քովս եկաւ եւ ըսաւ ինձի թէ ասանկ ըրած ըլլալու եմ 120 ոչխարներուն, որոնք չիկան հիմա... Արդ, գիտէք որ այս մարդը միշտ շիտակ կը խօսի... Զիս ծեծեց, ինչպէս կը տեսնէք. (Պր. Կիրակոսին կը ցուցնէ լաթով մը կապած գլուխը) հիմա պիտի երթամ դարմանել տալու: Արդ, կ'աղաչեմ որ, որովհետեւ դուք փաստաբան էք, ա՛յնպէս մը ընէք որ անիկա անխրաւ ըլլայ, իսկ ես իրաւունք ունենամ, եւ գործը ինձի սուղի չընստի:

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ. — Գործդ հասկցայ: Երկու միջոց կայ այս գործը կարգադրելու. առաջին միջոցով մէկ սէնթ մը անգամ չես վճարեր:

Գ.Ա.ՌՆՆԻԿ — Ա՛յս միջոցը դործադրէ, կ'աղաչեմ :

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ — Քու աէրդ պիտի ստիպուի, բո-
լոր ծախքերը վճարելու :

Գ.Ա.ՌՆՆԻԿ — Որչա՛փ աղէկ բան :

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ — Միայն թէ կրնայ քեզի կախել
տայ :

Գ.Ա.ՌՆՆԻԿ — Եթէ կը հաճիք միւս կերպը դործա-
դրենք :

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ — Միւս կերպը սա է. դուն դատա-
ւորին առջեւ պիտի կանչուիս :

Գ.Ա.ՌՆՆԻԿ — Շա՛տ լաւ :

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ — Լա՛ւ մը միտքդ պահէ ասիկա :

Գ.Ա.ՌՆՆԻԿ — Յիշողութիւնս լաւ է :

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ — Քեզի ըլլալիք բոլոր հարցում-
ներուն, ըլլայ դատաւորին կողմէ, ըլլայ քու աէրջդ
կամ անոր փաստարանին կողմէ, նոյն իսկ եթէ ես ալ
հարցում մը րնեմ, պատասխան տուր ա՛յն ձայնով ի՛նչ
ձայն որ կը հանեն քու ոչխարներդ, կարծեմ կրնաս ոչ-
խար ձեւանալ եւ անոնց լեզուն խօսիլ :

Գ.Ա.ՌՆՆԻԿ — Ատիկա դժուար բան մը չէ :

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ — Գլխուդ իջնցուցած հարուածնե-
րը նկատողութեան առնելով, վարպետութիւն մը խոր-
հեցայ, որով կրնաս ազատիլ, բայց ետքը աղէկ պիտի
վճարես ինձի :

Գ.Ա.ՌՆՆԻԿ — Անչո՛ւշտ :

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ — Պր. Արդար, դատաւորը, պիտի
աննի գասող քիչ ետքը. մի՛ մոռնար տուած խոր-
հուրդներս :

Տեսարան Բ .

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ, ՊՐ. ԱԲԳԱՐ, ՄԱՐՏԻՐՈՍ, ԳԱՌՆԻԿ
 ՊՐ. ԱԲԳԱՐ. — (Թիկնաթռռիմ մէջ տեղաւորուած) :

Հակառակորդ կողմերը կրնան ատեան ներկայանալ :

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ. — (Ցած ձայնով Գառնիկին) Երբ
 քեզ հարցաքննեն միայն իմ ըսած կերպով սլատասխան
 տուր :

ՊՐ. ԱԲԳԱՐ. — (Պր. Կիրակոսին) Ո՞վ է այս մար-
 դը :

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ. — Հովիւ մըն է որ իր տէրօջմէն
 ծեծ կերած է եւ հոսկէ դուրս ելնելուն պէս, պիտի եր-
 թայ գլուխը դարմանել տալու :

ՊՐ. ԱԲԳԱՐ. — Հակառակ կողմը ո՞ւր է, կամ իր
 փաստարանը :

ՄԱՐՏԻՐՈՍ. — Ես իմ դատս անձամբ պիտի ներ-
 կայացնեմ :

ՊՐ. ԱԲԳԱՐ. — Պր. Մարտիրոս, դուն պահանջող
 կողմն ես, խօսէ՛ տեսնենք :

ՄԱՐՏԻՐՈՍ. — Պիտի յայտնեմ ձեզի, պարոն դա-
 տաւոր, թէ այս անպիտան մարդը . . .

ՊՐ. ԱԲԳԱՐ. — Պէտք է նախատինք ընել :

ՄԱՐՏԻՐՈՍ. — Լա՛ւ, այս գողը :

ՊՐ. ԱԲԳԱՐ. — Կամ իր անունը տուր կամ իր ար-
 հեստը յիշէ :

ՄԱՐՏԻՐՈՍ. — Լա՛ւ, այս անաղակ հովիւը իմ 120
 ոչխարներս գողցաւ :

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ. — Այս բանը բնաւ ապացուցուած
 է :

ՊՐ. ԱԲԳԱՐ. — (Մարտիրոս) Ի՞նչ ապացոյց ունիք
 անոր ըրած գողութեան մասին :

ՄԱՐՏԻՐՈՍ. — Ապացո՞յց մի. ես անոր 600 ոչխար

սուած էի արածելու համար. հիմա կը դանեմ 480 ոչ-
խար իմ հօտիս մէջ:

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ — Կը հերքեմ բսածը:

ՄԱՐՏԻՐՈՍ — Պակասած 120 ոչխարներս ի՞նչ ե-
ղան:

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ — Ծաղկախոտ մեռան:

ՊՐ. ԱԲԳԱՐ — (Մարտիրոսին) Ի՞նչ պատասխան
ունիք ասոր:

ՄԱՐՏԻՐՈՍ — Կը պատասխանեմ թէ սուտ է բսա-
ծը. անիկա սպաննած է ոչխարներս եւ դանոնք ծախած
է. ես ինքս վրայ հասայ, երբ դիչեր մը ոչխար մը
կ'սպաննէր:

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ — Այս բսածը պարզապէս հնարք
մըն է ինքդինքը արդարացնելու համար՝ այս խեղճ
հովիւր ձեծած բլլալուն մասին:

ՄԱՐՏԻՐՈՍ — Աստուած չ'ընէ, պարոն դատա-
ւոր, ինչ որ կ'ըսեմ ճշմարիտ է. (Պր. Կիրակոս կը
խնդայ). ես պահուրտած էի փարախին մէջ, տեսայ
այս չար մարդուն դալը, գրպանէն հանեց դանակ մը...
եւ...

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ — Կը տեսնէք որ չիղիտեր ըսելիքը-

ՊՐ. ԱԲԳԱՐ — Ես անձամբ պիտի հարցաքննեմ
այս հովիւր. (Գառնիկին ուղղելով խօսքը). Մօտեցի՛ր.
անունդ ի՞նչ է:

ԳԱՌՆԻԿ — Պէ՛... է՛... է՛... է՛...

ՄԱՐՏԻՐՈՍ — Սուտ է. անունը Գառնիկ է:

ՊՐ. ԳԱՌՆԻԿ — (Մարտիրոսին) Գառնիկ կամ
պէ՛է՛, հո՛ղ չէ: (Գառնիկին) Ըսէ՛ տեսեմ, իրա՞ւ է
որ պարոնը քեզի յանձնած է 600 ոչխար:

ԳԱՌՆԻԿ — Պէ՛... է՛... է՛... է՛...

ՊՐ. ԱԲԳԱՐ — Արդարութենէ վախնալով կարելի
է կը շիտթիս. մտի՛կ ըրէ, մի՛ վախնար. իրա՞ւ է որ

պարոն Մարտիրոսը բռնած է քեզ գիշեր ատեն ոչխար մը սպաննելու ատենդ :

ԳԱՌՆԻԿ.— Պէ՛... է՛... :

ՊՐ. ԱԲԳԱՐ.— Ո՛հ, ո՛հ, ի՞նչ ըսել կ'ուզէ ասիկա :

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ.— Կը տեսնէք որ գլխուն զարնուած հարուածներէն ուղեղը խանգարուած է :

ՊՐ. ԱԲԳԱՐ.— Շատ սխալ գործած էք, Պր. Մարտիրոս :

ՄԱՐՏԻՐՈՍ.— Ե՞ս, սխալ գործեր եմ. ոչխարն երս կը գողնայ եւ ինծի կը վճարէ անոնց փոխարէն պէ՛... է՛... է՛... ըսելով եւ տակաւին, Աստուած իմ, ե՞ս յանցաւոր ըլլամ... :

ՊՐ. ԱԲԳԱՐ.— Այո՛, անիրաւ ես դուն. պէտք է՛ երբեք զարնել, մանաւանդ գլուխին :

ՄԱՐՏԻՐՈՍ.— Ո՛հ, շո՛ւն շա՛ն որդի. գիշեր էր եւ երբ կը զարնեմ աջիս ձախիս չեմ նայիր. կը զարնեմ որ տեղին որ ըլլայ :

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ.— Ահաւասիկ իրողութիւնը կը խոստովանի, պարոն դատաւոր :

ՊՐ. ԱԲԳԱՐ.— (Ոտքի ելնելով) Դատը վերջացած է, դո՛ւրս ելէ՛ք :

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ.— (Պր. Արգաքին) Կը բողոքեմ (Դուրս կ'ելնէ) :

Տեսարան Գ.

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ, ՊՐ. ԱԲԳԱՐ, ԳԱՌՆԻԿ

ՊՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ.— (Գառնիկին) Շնորհակալ եղիր Պր. Դատաւորին :

ԳԱՌՆԻԿ.— (Պր. Արգաքին) Պէ՛է՛է՛, պէ՛է՛է՛... է՛... :

ՊՐ. ԱԲԳԱՐ.— Բաւական է, դնա՛ շուտ ինքզինքդ դարմանել տուր խեղճ դժբախտ մարդ. (Կ'երթայ) :

Տեսարան Գ .

ՊԲ . ԿԻՐԱԿՈՍ , ԳԱՌՆԻԿ

ՊԲ . ԿԻՐԱԿՈՍ . — Տեսա՞ր հիմա , իմ վարպետու-
թեամբ քեզի ազատեցի դործէ մը , որ կընար մինչեւ
կախազան հանել քեզ . հիմա կարողը քուկդ է ինծի վը-
ճարելու խոստացածիդ պէս :

ԳԱՌՆԻԿ . — Պէ՛չ՛չ՛ . . .

ՊԲ . ԿԻՐԱԿՈՍ . — Այո՛ , շատ աղուոր խաղացիք
դերդ . հիմա ինծի դրամ պէտք է վճարել , կը հասկը-
նա՞ս :

ԳԱՌՆԻԿ . — Պէ՛չ՛չ՛ . . .

ՊԲ . ԿԻՐԱԿՈՍ . — Է՛հ , ձեզ՛ նայինք սա պէ՛չ՛չ՛ն .
հիմա ա՛լ պէտք չկայ ասոր . հիմա ես եւ դուն կանք .
խոստումդ պիտի պահե՞ս , դրամս պիտի վճարե՞ս :

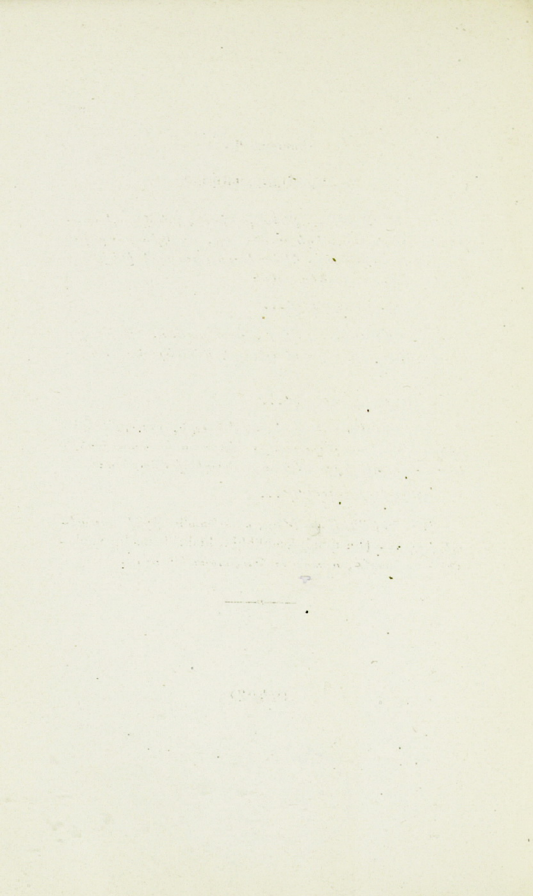
ԳԱՌՆԻԿ . — Պէ՛չ՛չ՛ . . .

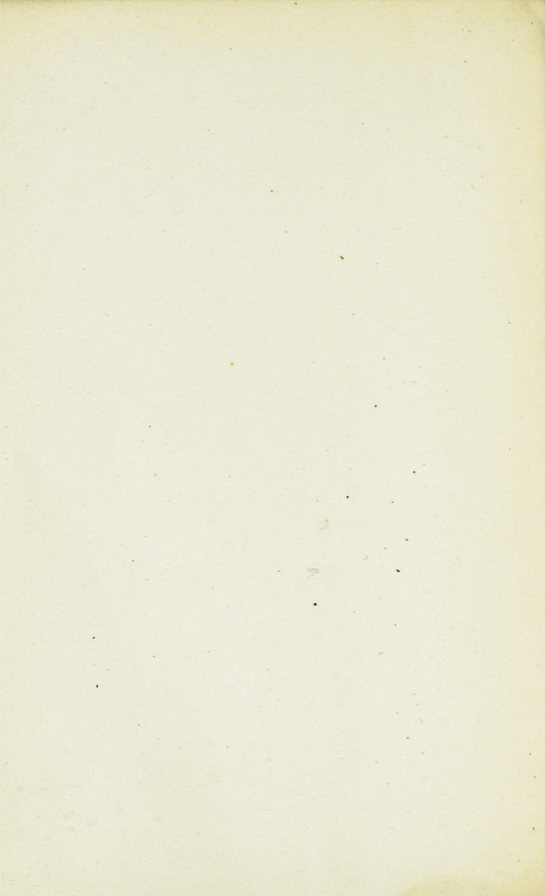
ՊԲ . ԿԻՐԱԿՈՍ . — Ի՞նչ , անպիտան , ինծի՞ ալ պի-
տի խարես . (կը վագէ Գառնիկին ետեւէն որ կը վախ-
չի) անպիտան , դրամս տո՞ւր , ապա թէ ոչ . . .

— 0 —

(ՎԵՐՋ)

A $\frac{\pi}{79408}$

Գ Ի Ն 50 Ս Է Ն Թ

Գիմեյ՝

ՀԱՅ ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ
ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ARMENIAN EDUCATIONAL FOUNDATION
331 FOURTH AVE.
NEW YORK, N. Y.